

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

УДК 80:82=30[=111+=161.2]

Погоджено

Декан факультету,
кандидат філософських наук,
доцент

Допускається до захисту

Завідувач кафедри романо-германських
мов і перекладу, доктор філологічних
наук, професор

НУБІП України

_____ І.М. Савицька

_____ М.І. Личук

« » _____ 2021 р.

« » _____ 2021 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Засоби вираження заперечення в оригіналі та перекладі (на матеріалі українських перекладів англійських художніх текстів)»

НУБІП України

Спеціальність: 035 – Філологія

Освітня програма: Англійська мова та друга іноземна мова

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

НУБІП України

Гарант ОПП:

зав. каф. романо-германських
мов і перекладу,
д-р філол. наук

Личук М.І.

Керівник магістерської роботи:

д-р філол. наук, доцент

Харченко С.В.

НУБІП України

Виконала:

Андрєва Д.М.

НУБІП України

КИЇВ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри романо-германських
мов та перекладу,
доктор філологічних наук, професор
М.І. Личук

НУБІП України

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

СТУДЕНТКИ

Андрєєвої Дар'ї Миколаївни

НУБІП України

Спеціальність: 035 – Філологія

Освітня програма: Англійська мова та друга іноземна мова

Програма підготовки: освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Засоби вираження заперечення в оригіналі та перекладі (на матеріалі українських перекладів англійських художніх текстів)».
Затверджена наказом ректора НУБІП України від «07» червня 2021 р. №863 «С».

Термін подання студентом магістерської роботи: «01» грудня 2021 р.

Вихідні дані до магістерської роботи: наукові публікації та навчальна і довідкова література з теми дослідження.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Витлумачити суть негачії як логіко-філософському та лінгвістичному аспектах.
2. Схарактеризувати експліцитне та імпліцитне вираження негачії в англійській та українській мовах.
3. Визначити роль заперечення в художньому перекладі.
4. Проаналізувати лексико-стилістичні параметри заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»).

НУБІП України

Дата видачі завдання: “ ____ ” _____ 20 ____ р.

Керівник магістерської роботи

С.В. Харченко

д-р філол. наук, доцент

Завдання прийняла до виконання

Д.М. Андрєєва

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ГУМАНІТАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ . 7	7
1.1. Витлумачення суті негації як логіко-філософському та лінгвістичному аспектах.....	7
1.2. Експліцитне й імпліцитне вираження негації в англійській та українській мовах.....	11
1.3. Роль заперечення в художньому перекладі	22
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ ДЖ. МАРТІНА «THE GAME OF THRONES» («ГРА ПРЕСТОЛІВ»).....	34
2.1. Номінації із заперечним компонентом в англійській мові та способи їх перекладу.....	34
2.2. Стилiстичні засоби та фразеологізми із заперечним значенням та особливості їх перекладу.....	47
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПЕРЕЧЕННЯ ТВОРУ ДЖ. МАРТІНА «THE GAME OF THRONES» («ГРА ПРЕСТОЛІВ»).....	53
3.1. Спеціалізовані морфологічні засоби вираження негації та їх переклад.....	53
3.2. Неспеціалізовані засоби заперечення в оригіналі та їх перекладу	57
3.3. Подвійне заперечення і стратегії його перекладу	63
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

НУБІП України

ВСТУП

В умовах сучасності, коли міжкультурне спілкування виходить на перший план, перекладацька діяльність є провідним видом діяльності, який забезпечує міжкультурну комунікацію. З метою забезпечення взаєморозуміння в процесі міжкультурного спілкування, перекладач має володіти прийомами перекладу навіть найскладніших аспектів перекладу.

Актуальність роботи зумовлена тим, що заперечення становить значні складнощі для перекладача, з огляду на те, що заперечення англійської та української мови суттєво відрізняються. Актуальність дослідження підтверджується також і тим, що в сучасній вітчизняній лінгвістиці існує не так багато робіт, присвячених аналізу функціонування та перекладу заперечення з англійської мови українською. Серед праць науковців, було виокремлено роботи таких, як: І. В. Андреева розглядала категорію заперечення як граматичну категорію, та аналізувала її стилістичні особливості [2], В. М. Бондаренко аналізує категорію заперечення як логіко-семантичну категорію [10], М. В. Євсіна розглядає функціонування подвійного заперечення англійської мови [23], О. В. Єрмоленко розмежовує засоби вираження категорії заперечення [25], М. С. Каюмова досліджує засоби вираження категорії заперечення в англійській мові [37], Л. Хорн та В. де Гройтер також досліджують особливості функціонування категорії заперечення в англійській мові [63]. Отже, дослідники розглядають окремі аспекти функціонування англійського заперечення, проте особливості його перекладу знаходяться поза фокусом їх уваги, що зумовлює актуальність дослідження.

Аспекти перекладу англійського заперечення розглядали такі науковці, як Л. С. Бархударов, В. Н. Комісаров, В. І. Карбан та інші.

Мета роботи – дослідити функціонування та стратегії перекладу англійськомовного заперечення українською мовою (на прикладі оригіналу та перекладу твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»)).

Поставлена мета визначає такі основні **завдання**:

- узагальнити суть негачії як логіко-філософському та лінгвістичному аспектах;
- схарактеризувати експліцитне й імпліцитне вираження негачії в англійській та українській мовах;
- визначити роль заперечення в художньому перекладі;
- проаналізувати лексико-стилістичні параметри заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»);

– описати граматичні особливості перекладу заперечення на матеріалі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»).

Об'єкт роботи – заперечення в сучасній англійській та українській мові.

Предмет дослідження – способи вираження негачії в українській та англійській мові, а також особливості перекладу негачії з англійської мови українською.

Методи дослідження зумовлені метою та специфікою проаналізованого матеріалу. Для розв'язання поставлених завдань застосовано комплексну методику дослідження. Основними методами дослідження є: описовий метод, який застосовано для виокремлення структурних компонентів і типологічних ознак заперечення; метод семантичного аналізу – для визначення змістовно-сміслового наповнення мовних одиниць у тексті; метод зіставного, статистичного аналізу; метод компонентного аналізу – для здійснення дослідження компонентів прикладів; метод статистичного аналізу – метод, застосований в практичній частині з метою обчислення кількісних результатів;

метод аналізу, синтезу та узагальнення теоретичних джерел – в ході наукової розвідки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що зроблено спробу описати особливості експліцитного й імпліцитного вираження заперечення в англійській та українських мовах у зіставному аспекті, його функціонування і стратегії перекладу англійськомовного заперечення українською мовою на матеріалі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»).

Практичне значення роботи зумовлено тим, що результати дослідження можуть бути використані при викладанні курсів перекладознавства, лінгвістики тексту у закладах вищої освіти.

Апробація результатів роботи та публікації. Окремі результати роботи апробовано на наукових конференціях університетського, всеукраїнського і міжнародного рівня «II International Conference «Languages for specific purposes and ways of instruction and acquisition: innovative approach»», «IV International Scientific and Practical Conference «Experimental and theoretical research in modern science»».

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 статтю та 1 тезу у наукових виданнях інших держав.

Матеріалом дослідження став текст твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів») та його переклад українською мовою, виконаний М. Л. Бродовим (видання 2020 року).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел та висновків. При написанні магістерської роботи було використано 85 наукових джерел.

Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок, основного тексту 75 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ГУМАНІТАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НУБІП України

1.1. Витлумачення суті негачії як логіко-філософському та лінгвістичному аспектах

НУБІП України

Заперечення – явище, притаманне для будь-якої мови світу, яке, однак, здатне приймати безліч форм. Наявність заперечення – один з критеріїв, за яким можна відрізнити мову людини від тварин [28]. Тому не дивно, що вивчення заперечення протягом століть фігурувало в дослідженнях видатних логіків, філософів, лінгвістів і психологів. Особливості заперечення було вібрано і досліджено в багатьох традиційних (а також сучасних) діалектах і соціолектах англійської мови.

НУБІП України

Історія категорії заперечення триває протягом багатьох століть. Дослідження цієї категорії, яке розпочалося давньоіндійськими і давньогрецькими філософами ще в третьому столітті до нашої ери, продовжує свій розвиток і до сьогодення [46, с. 89]. Велика кількість наукових дискусій, присвячених вивченню заперечення не вщухають, у різних підходах змінюється тільки кут зору на проблему і компонент аналізу розгляду.

НУБІП України

Оскільки заперечення є психологічною, когнітивною універсалією, лінгвісти були зацікавлені в дослідженні та реалізації мовних форм, які його передають, в пошуках мовних універсалій або, принаймні, сильних тенденцій, які показують на те, що когнітивна подібність явищ заперечення в усьому світі може подолати мовні обмеження. Протягом тривалого часу існувала тенденція зводити лінгвістичне заперечення до логічного заперечення, тобто, виду заперечення, який використовується в філософії та математиці, і який володіє певними властивостями і схильний до певних обмежень, дуже відмінних від заперечення в природних мовах [68, с. 5].

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Термін «заперечення» в філософію ввів Гетель, проте дослідник вкладав в це поняття ідеалістичний сенс. З його точки зору, в основі заперечення

лежить розвиток ідеї, думки. Карл Маркс і Фрідріх Енгельс, зберігши термін «заперечення», витлумачили його матеріалістично. Дослідники довели, що

заперечення являє собою невід'ємний момент розвитку самої матеріальної дійсності. На їх думку, заперечення притаманне і розвитку пізнання, науки.

Кожна нова, більш досконала наукова теорія долає стару, менш досконалу, проте заперечення не є привнесеним в предмет або явище ззовні, воно є результатом власного, внутрішнього розвитку [9, с. 26].

Є. Ф. Губський, в свою чергу, зазначає, що предмети і явища – суперечливі і, розвиваючись на основі внутрішніх протилежностей, самі створюють умови для власного знищення, для переходу в нову, вищу якість.

Заперечення і є подолання старого на основі внутрішніх протиріч, результат саморозвитку, саморуху предметів і явищ [77, с. 180]. На відміну від

метафізично тлумачного «заперечення», що підкреслює розрив, протилежність рис попереднього і подальшого етапів змін, діалектичне «заперечення» передбачає зв'язок, перехід від одного етапу до іншого.

На думку Є. Ф. Губського, діалектичне розуміння заперечення виходить з того, що нове не знищує старе повністю, а зберігає все те краще, що в ньому було, і не тільки зберігає, а й переробляє, піднімає на новий, вищий щабель [77, с. 183].

Отже, з погляду філософського підходу, заперечення не знищує старе, а переводить на новий щабель, що можна співвіднести і з логікою. З точки зору

формальної логіки заперечення являє собою «... логічну операцію, що протиставляє істинному судженню неправдиве, помилковому судженню –

вірне, вказує на невідповідність предиката суб'єкту або утворює доповнення до даного класу...» [78, с. 76]. При цьому, П. Грайс наголошує, що до

запереченого судження веде не просте невиявлення очікуваного, іншого певного об'єкта, так як відсутність одного полягає в присутності іншого. Отже,

заперечення не є прямим відображенням дійсності та її зв'язків, а спосіб їх

НУБІП України

розгляду, заснованого на контрасті з вищезгаданими позитивними фактами [20, с. 132].

У лінгвістиці сутність мовного заперечення визначалася по-різному.

НУБІП України

Прихильники психологічної концепції [27; 59]. трактують заперечення як виключно суб'єктивний прояв людської психіки. Заперечення також інтерпретується як породження різних психічних (чуттєвих) реакцій мовця, як

вираз почуття опору або заборони [59]; як експлікація того, що є протиріччям

НУБІП України

між очікуваним (або взагалі можливим) і дійсним та виражається як відображення почуття розчарованості, контрасту [46], почуття відрази [27],

тощо. Таким чином, відповідно до цієї концепції, заперечення виступає не як відображення дійсності, а як прояв психіки людини, її психологічних і

емоційних почуттів.

НУБІП України

Заперечення є комунікативною операцією, що відхиляє або коригує думку адресата, тобто заперечення є мовним актом, мета якого полягає не в повідомленні нової інформації, а в тому, щоб спростувати думку адресата. У

негативному виразі, заперечення може бути направлено або на весь його зміст,

НУБІП України

або на зв'язок суб'єкта і предиката; в мові заперечення виражається словом «ні» [27, с. 86]. Т. О. Барабаш зазначає, що із запереченням не пов'язане жодне позитивне твердження [4, с. 101].

Будучи універсальною категорією мови зі складною і багатоаспектною

НУБІП України

семантикою і різноманітним арсеналом засобів вираження, заперечення отримує окреме плуначення в світлі кожного нового напрямку мовознавства.

Це і семантичне, і граматичне, і лексичне поняття, яке служить предметом

дослідження для багатьох вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Заперечення

НУБІП України

може виражатися в мові різними способами: морфологічними, синтаксичними, лексичними, лексико-граматичними, синтаксичними,

імпліцитно [59, с. 95]. Заперечення – елемент значення речення, який вказує,

що зв'язок, який встановлюється між компонентами речення, на думку мовця,

реально не існує або, що відповідне ствердне речення відкидається мовцем як помилкове [10, с. 49]. Найчастіше заперечне висловлювання застосовується в такій ситуації, коли відповідна ствердна заява була зроблена раніше або входить в загальну презумпцію мовців.

На думку науковця О. О. Потебні, заперечення – це комунікативна операція, що відхиляє або коригує думку адресата, тобто заперечення є мовним актом, мета якого полягає не в повідомленні нової інформації, а в тому, щоб спростувати думку адресата [48, с. 49]. Для прагматичного підходу

в лінгвістиці характерним є виведення і пояснення мовних одиниць виходячи з комунікативної функції мови і мовних дій. Таким чином, заперечення розуміється як внутрішньомовне явище: воно являє собою комунікативну операцію, що відхиляє або коригує думку адресата. Прихильники

прагматичної концепції заперечення, трактують його не як власне граматичну, а як прагматичну або функціональну категорію, яка виражає іноше відхиляє, спростовує ставлення мовця до висловлювання. З цього випливає що

«заперечення» висловлює припущення мовця щодо знань і думок адресата [49, с. 28].

В. Н. Зенчук зазначає, що граматична категорія заперечення є відображенням логічного заперечення, суть якого полягає у відображенні роз'єднаності, об'єктивно існуючої між предметами і явищами дійсності [30, с.

53].

Заперечення може бути абсолютним (*absolute negation*), таким, що відноситься до висловлювання – синтаксичним (*syntactique*) або з'єднувальним

(*conjunctive*). Сполучне заперечення може стосуватись поняття (лексичне заперечення) або речення (фразове заперечення). Простим запереченням

(*simple negation*) незалежно від його форми називають таке, яке не містить нічого, крім ідеї заперечення; складним запереченням або заперечним словом

називають заперечення, з яким пов'язано поняття часу (*never*), особи (*nobody*)

або предмета (nothing). Напівзапереченням (demi-negation) називають заперечну лексичну одиницю, яке служить для ослаблення твердження, як, наприклад, *hardly* – *ледь* [38, с. 57].

Характерною рисою заперечних речень в сучасній англійській мові є їх монозаперечення, що характеризується можливістю вживання тільки одного граматичного показника заперечення при провідних членах базового предикативного комплексу [55, с. 73]. В. М. Бондаренко виділяє наступні шість способів вираження: заперечні афікси; заперечні частки; заперечні займенники і прислівники; заперечні сполучники; заперечні прийменники; а також імпліцитні способи вираження заперечення [10, с. 54]. Специфіку вираження негації розглянемо в наступному підрозділі.

Таким чином, з огляду на комплексний характер категорії заперечення, існує кілька підходів до визначення цього поняття, що дозволяє охопити весь спектр особливостей категорії заперечення. В роботі буде застосовуватись визначення В. Н. Зенчук, який зазначає, що граматична категорія заперечення є відображенням логічного заперечення, суть якого полягає у відображенні роз'єднаності, об'єктивно існуючої між предметами і явищами дійсності [30, с. 53].

1.2. Експліцитне й імпліцитне вираження негації в англійській та українській мовах

У вітчизняних і зарубіжних граматиках англійської мови відсутня загальна класифікація засобів вираження заперечення. Проте, більшість дослідників виокремлює наявність експліцитного та емпліцитного вираження негації як в англійській, так і в українській мовах. Так, лексичні засоби вираження заперечення містять заперечний компонент значення в якості супутнього і за ознакою вираженості негативності діляться на експліцитні

НУБІП України (афіксальні) і імпліцитні (кореневі). Заперечність імпліцитних засобів відображена в словниковій дефініції, яка містить маркер заперечення (граматичне заперечення або експліцитне лексичне заперечення, виражене за допомогою афіксів заперечної семантики). Говорячи про експліцитне вираження негації, одні дослідники відносять до розділу, що описує дану категорію, такі прислівники як *seldom, rarely*, тощо, і розглядають їх валентність [71]. Інші автори вважають, що речення є заперечним, якщо заперечення безпосередньо має відношення до одного з головних членів, і речення із заперечним доповненням типу «*I said nothing*» розглядають як ствердні [48, с. 44]. У зв'язку з цим, різні автори мають власну точку зору на категорію заперечення. Так, І. В. Андреева вважає, що категорія негації (заперечення) повинна розглядатися в структурі речення, а заперечення повинне визначатися як граматична категорія [2, с. 19]. С. Рахімов стверджує, що в англійській мові категорія заперечення виражається синтаксичним способом – *not, neither, no, non*; і лексичним способом – з займенниками *nobody, nothing, none, neither, no*; із заперечними прислівниками – *never, nowhere*; заперечною лексемою *no* [47, с. 86].

В англійській мові заперечення в реченні може бути виражено:

- a) підметом (*nothing, no*);
- b) присудком (з використанням частинки *not*);
- c) доповненням (*nothing, no*);
- d) обставиною часу (*never*);
- e) реченням в цілому (за допомогою заперечного сполучника)

Говорячи про способи експліцитного вираження заперечення в англійській мові, слід зазначити, що існують різні підходи до класифікації даних засобів. Наприклад, такі лінгвісти, як Л. С. Бархударов та Д. А. Штелінг виділяють три способи вираження заперечення в англійській мові [5, с. 289]:

I. Заперечні займенники:

НУБІП УКРАЇНИ

1) Заперечний займенник *no* використовується тільки з іменниками і виступає у функції визначення;

2) Заперечний займенник *None* вказує як на істоти – *none of us could believe...*, так і на неістоти;

НУБІП УКРАЇНИ

3) Заперечні займенники *nobody* і *no one* вказують тільки на істоти;

4) Заперечний займенник *nothing* вказує на неістоти;

5) Заперечний займенник *neither* відповідає українському «ніхто з».

Прислівники, серед яких виділяються:

НУБІП УКРАЇНИ

1) прислівники повного заперечення: *never, not once, in no circumstances, at no time* (ніколи), *nowhere* (ніде);

2) прислівники часткового заперечення: *seldom, rarely, infrequently, on rare occasions* (рідко), *hardly, scarcely, barely, unlikely* (ледь).

НУБІП УКРАЇНИ

Афіксація, представлена префіксацією і суфіксацією. У словотвірних процесах, що відбуваються в англійській мові, префіксація і суфіксація займають особливе становище. Перш за все, вони, як правило, не утворюють

нових частин мови, один і той же префікс може, і утворює нові слова від різних

НУБІП УКРАЇНИ

частин мови. Новостворені слова залишаються тією ж частиною мови, від якої вони утворені.

Говорячи про префікси, що формують заперечення, можна відзначити,

що найбільша група префіксів формування заперечення – префікси з

НУБІП УКРАЇНИ

заперечною конотацією, до яких відносяться:

– префікс *in-* – це продуктивний префікс, який утворює нові слова з різних частин мови. Найчастіше цей префікс зустрічається в складі

прикметників і прислівників, наприклад: *The only thing that makes me unhappy is that I'm making you unhappy.*

НУБІП УКРАЇНИ

– префікс *in-* – префікс латинського походження, пов'язаний з німецьким префіксом *in-*, який використовується як частина запозичених слів

з французької мови: *incorrect indifferent*. Префікс *in-* має варіанти *il -*, *im -*, *ir -*;

НУБІП України
il- у словах, що починаються з *l-*, *im-* – *in-*, *p-*, *b-*, *m-*, та *ir-*, у словах, що починаються *r-*, наприклад: *illegal illiterate* [10, с. 46].

– префікс *mis-* – має загальногерманське походження. Він утворює похідні від дієслів, наприклад: *mistrust miscredit*. Лексичні одиниці з *mis-* можна розділити на наступні дві групи:

1. Лексичні одиниці з конотацією заперечності;
2. Лексичні одиниці з конотацією неправильності дії.

НУБІП України
 – префікс *dis-* – префікс латинського походження, який було запозичено в англійську мову в середньоанглійський період як частину запозичених французьких слів.

– префікс *anti-* – префікс грецького походження, який зберігає своє лексичне значення «проти» в більшому ступені, ніж префікси, описані вище [10, с. 48].

НУБІП України
 – префікс *counter-* – має латинське походження, як і *anti-*, зберігає своє лексичне значення, тому деякі дослідники позначають його як приєдниковий.

НУБІП України
 – префікс *in-*, *non-*, *im-*, *im-*, *il-*, *ir-*, *dis-*, *mis-*, які використовуються у складі прикметників.

Крім того, існують післялоги *off*, *out*, *away*, *from*, які мають значення «джерела руху або заперечної позиції». Ці прийменники мають значення відповідних антонімічних прийменників стверджувальної позиції і напрямку (*at*, *on*, *in*). Таким чином, вони змінюють значення дієслів, з якими вживаються і надають їм заперечного значення. Необхідно відзначити, що в одних випадках такі конструкції є антонімічними, в інших – мають абсолютно відсторонене значення [25].

НУБІП України
 Говорячи про експліцитні засоби вираження негати, варто розглянути аспекти подвійного заперечення. Подвійне заперечення – досить поширене явище в більшості європейських мов. Історично склалося так, що подвійна

негація колись була нормою. «Зростання єдиного заперечення», за словами Т. Чевалайнена [70, с. 261], «можна простежити до професійних письменників

вищого рангу п'ятнадцятого століття». Згодом, висловлювання з подвійним запереченням стали рідше зустрічатися в мові освічених класів, і в кінцевому рахунку їх оголосили їх неприйнятним.

Феномен подвійного заперечення досяг свого піку в середньоанглійській мові. К. Міябе [69, с. 92] стверджує, що тільки в ранній період

середньоанглійської мови, подвійне заперечення перебільшує кількість звичайного заперечення, і що заперечні речення, відмічені тільки часткою *ne*,

набагато частіше зустрічаються в давньоанглійському періоді мови. Подвійне заперечення в кінцевому підсумку зазнало занепаду в середньоанглійській

мові, особливо в її більш пізній період. Недавнє дослідження Г. Маццона [68, с. 161] демонструє, що використання цього явища в значній мірі зменшилось

вже в п'ятнадцятому столітті.

О. Есперсен, який фокусується на розвитку заперечних конструкцій в англійській мові, виділяє три типи подвійного заперечення, а саме:

1. подвійне (або потрійне) заперечення – *not...no*;
2. повторне заперечення – *never...nor...not*;
3. аратактичне заперечення, як у прикладі: *you may deny that you were not the meane Of my Lord.*

О. Есперсен [66, с. 451], посилаючись на перший тип заперечення, зазначає, що «в період мови королеви Єлизавети, цей особливий вид

подвійного заперечення зустрічається порівняно рідко, в той час як повторне заперечення є досить частотним».

Йо. Йїрі, який фокусує дослідження на мові середньоанглійського періоду, класифікує подвійне заперечення на наступні три типи: [65, с. 35]

Тип 1 – подвійне заперечення із заперечним прислівником *ne* (*ne...not*);

Тип 2 подвійне заперечення зі сполучником *ne/nor*;

НУБІП УКРАЇНИ

Тип 3 подвійне заперечення зі сполученням *not, neither, never*.

Йо. Ійрі [65, с. 37] також зазначає, що «значна частина процесу

зниження використання подвійного заперечення відбувається в середньоанглійський період». На думку дослідника, з початку

середньоанглійського періоду більше 50% заперечних речень включають більше одного заперечення, і більшість прикладів подвійного заперечення

включають тільки два заперечення, а не три або чотири.

Середньоанглійська мова характеризується як підйом, так і падіння подвійного заперечення, хоча перетікання першого процесу не є настільки

явним, оскільки він відбувається одночасно зі зменшенням використання подвійного заперечення. Дослідник також зазначає, що з діалектної точки зору

зниження використання подвійного заперечення відбувається набагато раніше в північних частинах Англії, ніж у південних районах [65, с. 48].

Йоу. Ійрі зазначив, що подвійного заперечення типу 1 є найбільш поширеним, і в той же час це тип, який зазнає найбільшого спаду в період

пізньої середньоанглійської мови. Подвійне заперечення типів 2 і 3 не є звичайним явищем, але зберігається навіть в період пізньої

середньоанглійської мови. Використання *or* замість *ne / nor* і форм, таких як *ever* і *any* (замість *never* і *no*), що призводить до зниження використання

подвійного заперечення типів 2 і 3, яке зустрічається особливо в період пізньої середньоанглійської мови [65, с. 49].

Крім того, дослідник зазначає, що в середньоанглійській мові іноді використовується сполучник *ne / nor* тоді як сучасна англійська мова

використовує *and* або *or* замість вищезазначених сполучників. Розвиток використання *and* або *or* разом із *ne / nor* є одним з аспектів зниження

застосування подвійного заперечення. Подвійне заперечення другого типу зберігається в мові і в ранній сучасній англійській період. Досить часто

використання *no* як одного з заперечних елементів у реченні в ранній сучасній англійській мові, було задокументовано [65, с. 49].

М. Ріссанен [72, с. 272] зауважує, що подвійне заперечення було звичайним явищем в шістнадцятому столітті. Також, варто зазначити, що визначення М. Ріссанена подвійне заперечення є широким, що стає зрозумілим в процесі аналізу чотирьох прикладів, які він наводить:

1. *They coud notfynd no londe at iij score fadom* ([HC] Torkington, 62)

2. *that the Capper nor none other persone shalnot take by hym self or any other persone to his use ...* ([HC] Statutes, III/34)

3. *I am not asham'd of my Name nor my Face neither.* ([HC] Vanbrugh, H.III)

4. *that no woman has; nor neuer none Shall mistris be of it* (Shakespeare, Twelfth/Night, III.D)

М. Ріссанен зазначає, що стрімке зниження використання подвійне заперечення припадає на другу половину сімнадцятого століття. В цьому випадку, дослідник має на увазі типи, описані в (3) і (4), в яких заперечення повторюються в другій частині речень [72, с. 273].

Однією з найбільш специфічних особливостей розвитку англійських заперечних речень є те, що подвійне заперечення, яке зазвичай зустрічається в давньо-і середньоанглійській мовах, було замінено односкладним запереченням в сучасній англійській мові. Але, незважаючи на цей факт, існують певні випадки використання подвійне заперечення в сучасній англійській мові, які будуть розглянуті в роботі.

Поняття подвійне заперечення сучасної англійської мови відноситься до різних мовних явищ:

- 1) наявність двох заперечень з однією і тією ж частинною реченні;
- 2) подвійне заперечення в межах однієї і тієї ж суб'єктно-продикатної групи.

У першому випадку мається на увазі заперечення і його посилення в заперечній формі, другий варіант має на увазі «заперечення заперечення» [10, с. 41].

Говорячи про способи представлення подвійного заперечення в англійській мові, слід зазначити, що існують різні підходи до їх класифікації. Наприклад, такі лінгвісти, як Л. С. Бархударов та Д. А. Штелінг, виділяють наступні три способи формування заперечення [8, с. 56]:

- заперечні займенники: *Nobody wanted to talk about it after that.*
- заперечні прислівники: *Never thought that he was a spy.*
- заперечні сполучники: *neither... nor, not... nor: Neither of you knew him as I did.*

З іншого боку, В. М. Бондаренко виділяє наступні шість способів формування заперечення:

- заперечні афікси;
- заперечні частки;
- заперечні займенники і прислівники;
- заперечні сполучники;
- заперечні прийменники;
- імпліцитний спосіб подання заперечення [10, с. 45].

Феномен подвійного заперечення представлений в різних формах в англійській мові:

- воно може бути імпліцитним, якщо одна зі складових його одиниць має внутрішньолексичне заперечення (*fail 'be unsuccessful in', partial 'unfair'*);
- може бути представлено як комбінація двох заперечних морфологічних елементів в межах однієї лексичної одиниці (*unimpeachable, unimpaired*);

— може бути представлено використанням заперечних афіксів, заперечних частинок — заперечних займенників і прислівників, заперечних сполучників або заперечних прийменників в розмовній мові (*Are you still a trades union official? I'm not nothing no more*);

— може носити стилістичний характер, позначати розмовні і діалектні форми, бути вираженням певних комунікативних і когнітивних стратегій [10, с. 59–60].

Таким чином, можна відзначити, що подвійне заперечення може бути представлено наявністю двох заперечень з однією і тією ж частиною речення; подвійне заперечення в межах однієї і тієї ж суб'єктно-предикатної групи.

Характеризуючи особливості подвійного заперечення в сучасній англійській мові, необхідно розглянути вживання подвійного заперечення у ствердному значенні. Отже, можна виокремити випадки, коли дві заперечні частки утворюють ствердне речення (речення з подвійним запереченням), так як в ньому здійснюється заперечення [49, с. 248].

Результат нейтралізації негативної конотації подвійного заперечення можна представити у вигляді [42, с. 313]:

— невпевнене заперечення (літота),
— твердження, яке використовується з метою підкреслити той чи інший факт;

— ненавмисна заява.

Найбільш часто використовуваною моделлю невпевненого заперечення є заперечна частка *not* + прикметник із заперечним префіксом: *He is not uneducated*.

Серед речень, утворених подвійним запереченням, можна виокремити і такі, що утворюють неінтенсифіковані висловлювання:

— «стерті» літоти;

речення, в яких подвійне заперечення служить для заперечення негативної характеристики чого-небудь;

– речення з прийменником *without* як другого компоненту заперечення, що формує твердження причинної семантики [24, с. 19].

Слід зазначити, що використання подвійного заперечення може вказувати на приналежність мовців до різних соціальних груп суспільства.

Таким чином, подвійне заперечення може бути характерною рисою просторіччя і широко використовується в мовних характеристиках: *We aren't*

no thin red 'eroes, nor we aren't no blackguards too. Його також можна використовувати з метою більш виразно передати бажання мовця бути повністю впевненим в тому, що заперечення буде прийнято до уваги. Крім

того, подвійне заперечення може слугувати стилістичним прийомом.

В англійській мові заперечення також може бути виражено імпліцитно, тобто неявно. Серед лексичних засобів імпліцитного заперечення виділяють слова, фразеологічні звороти і словосполучення з негативним значенням, які

не мають відповідних позитивних форм. Імпліцитний спосіб подання

заперечення – це спосіб його вираження за допомогою дієслів із заперечним значенням, таких як: *to deny; to doubt; to fail*. Крім того, цей варіант

заперечення застосовується до деяких іменників: *failure; lack*; а також до прислівників з негативною конотацією: *hardly; scarcely* [10, с. 54]. До цього

переліку також можна віднести і іменники зі значенням «відсутність» і

«недолік»: *lack* – відсутність; *absence* – відсутність; *loss* – втрата; *dearth* – нестача; *shortage* – нестача; *shortcoming* – недолік; *shortfall* – недостача;

scarcity – нестача; *deficiency* – нестача; *inadequacy* – недолік; *poverty* – нестача; *paucity* – нестача; *curtailment* – скорочення; *depletion* – виснаження;

deprivation – позбавлення; *failure* – провал, невдача.

Також імпліцитне заперечення міститься в дієсловах, що мають відтінок значення, схожий з відповідним дієсловом «заперечувати»: *to negate* –

заперечувати; *to contradict* – відмовлятися; *to deny* – відкидати; *to gainsay* – відкидати; *to rebut* – спростовувати; *to refute* – спростовувати; *to disclaim* – відрікатися; *to disavow* – відрікатися; *to oppose* – противитися; *to impugn* – сумніватися [27, с. 203].

В умовах контексту може спостерігатися семантичний зсув у реченнях, які за структурою не є заперечними. Це обумовлено тим, що граматичним формам властива багатозначність і поліфункціональність. Можливість зміни значення синтаксичної структури в контексті пов'язана в першу чергу із взаємодією лексичних і граматичних факторів. Так, імпліцитне заперечення в англійській мові може бути виражене наступними засобами:

- 1) риторичне питання: *Who knows?*;
- 2) речення з модальними дієсловами *might*, *ought to*, тощо;
- 3) речення, що виражають бажання або умову;
- 4) окличні речення з інверсією: *Much he knew about it!*
- 5) емфатичне питання зі значенням заперечення: *Am I a traitor?*

У цих випадках транспозиція форми веде до модифікації значення заперечення [73].

Характеризуючи застосування заперечення в українській мові, варто зазначити, що категорія заперечення репрезентується в українській мові різними засобами в експліцитній та імпліцитній формі. Так, в українській мові заперечення виражається засобами часток «ні», «не». Також застосовуються заперечні займенники, які вказують на відсутність предмета або його ознаки. Заперечні займенники з часткою *ні* пишуться разом: *ніхто*, *ніщо*, *ніскільки*, *ніякий*. Якщо між часткою і займенником є прийменник, то такі займенники пишуться окремо: *ні до кого*, *ні про що*, *ні в кого*, *ні на стільки*, *ні з ким*.

Заперечні слова утворюються за допомогою заперечних словотвірних афіксів, які семантично конкретизуються, набувають значення відсутності, позбавленості, неповноти. Такі афікси, як *не-*, *без-*, *обез-*, *зне-*, *ні-*, *ані-*, *а-*,

анти-, ім-, ін-, ір-, дис-, поза-, понад-, над-, недо-, небез- можуть поєднуватися з лексемами різних частин мови [3].

Найпродуктивнішими засобами для градування заперечення є префікси та займенникові слова з префіксом ані- (ніякий-ніякісінський-аніякий-аніякісінський) та частки мало, ледве, зовсім, далеко не.

Префікс *не-* використовується з метою вираження повного заперечення, антоніму того чи іншого слова. Також, цей префікс входить до складу слів, що передають заперечно-позитивні поняття. Ці лексеми мають, з одного боку, значення, протилежне тому, яке вони мали без *не-*. З іншого боку, вони вказують на наявність протилежного, антонімічного першому, значення.

Також, до засобів вираження заперечення в українській мові можна віднести також і застарілі слова із заперечною семою *бігма, катма, чортма* [36].

Непряме заперечення передбачає цілеспрямоване використання неспеціалізованих засобів, а саме, іронічних висловлень, риторичних питань, умовних конструкцій, метафор, паремій, фразеологізмів [3].

Таким чином, в українській та англійській мові заперечення має власну систему вираження, яка представлена на морфологічному, синтаксичному, лексичному, лексико-граматичному, синтаксичному рівні, а також, імпліцитно.

1.3. Роль заперечення в художньому перекладі

В сучасному світі, поняття перекладу розуміється як вид міжмовної та міжкультурної комунікації, призначений для створення єдиного комунікативного простору для людей, що належать до різних культур та національностей.

Переклад визначається сучасними дослідниками, як вид міжкультурного та міжмовного посередництва, в ході якого створюється письмовий або усний

текст, мета якого – повноправна заміна оригіналу. Такий текст має стати комунікативно рівноцінним тексту перекладу. В залежності від виду

перекладу, процес та тексти перекладу можуть відрізнятись одне від одного

[11, с. 17].

Слово «переклад» є багатозначним і співвідноситься, щонайменше, з двома різними поняттями [39, с. 45–46]:

1. Процес, який представлено у формі психолінгвістичного акту, що полягає в тому, що твір (текст або усне висловлювання), який виник на одній мові, відтворюється іншою мовою.

2. Результат діяльності перекладача, в результаті якого створюється новий твір (текст або усне висловлювання) мовою перекладу.

Переклад являє собою багатостороннє і дуже складне явище, описати всю багатогранність і сутнісні сторони якого в одному визначенні вельми складно.

Розуміння концепту перекладу, та визначення його з наукової точки зору – не можливе без урахування його соціальної природи та сутності. Виникнення перекладу та його функціонування – не можливе без існування суспільства [43, с. 32].

Охоплюване цим поняттям коло діяльності досить широке. Предметом перекладу, як відомо, є текст, слово в будь-якому його прояві: документи, ділові папери, газетні матеріали, вірші, художня проза, науково-популярні книги з різних областей знання, усні бесіди осіб, змушених вдаватися до допомоги перекладача, тощо [12].

Щоб дати визначення перекладу, необхідно вивчити його мовну сутність, розглянути його лінгвістичні основи і лінгвістичну природу, так як він є, перш за все, мовною діяльністю. Фундамент і основний засіб перекладу – мова. Переклад є відзеркаленням оригіналу іншої мови і, як наслідок, в рамках іншої культури, тому він повинен не тільки відобразити, але і

відновити оригінал – не копіювати його зміст і форму, а відтворити їх засобами іншої мови для іншого читача, що знаходиться в умовах іншої культури, епохи, суспільства [32]. Чим вірніше і цілісніше це відображення, тим вище якість перекладу.

Окрім знання мов і культур народів, в перекладі велику роль відіграє і творчий процес, в якому перекладач залює свої емоції, інтелект, інтуїцію, уяву, волю і пам'ять.

В. С. Виноградов писав [15, с. 35]: «Потрібно погодитися з думкою, що переклад – це особливий, своєрідний і самостійний вид словесного мистецтва. Це мистецтво «влоринне», «мистецтво перевираження» оригіналу в матеріалі іншої мови. Перекладацьке мистецтво схоже на виконавське мистецтво музиканта, актора або поета. Його єдина відмінність в тому, що творча свобода перекладача обмежена оригіналом, тому він репродукує вже існуючий художній твір, а не створює щось абсолютно оригінальне».

Всі перераховані вище умови роблять переклад явищем складним і вельми суперечливим. Тому спрощений односторонній підхід до перекладу буде невірним і науково необґрунтованим, а будь-яке лаконічне та однозначне визначення цього поняття буде характеризуватись певною однобічністю.

Наразі, існує велика кількість різноманітних визначень перекладу через те, що практично кожен дослідник, створюючи нову теорію, як правило, дає і своє визначення об'єкту дослідження [50].

Так Р. К. Міньяр-Белоручев [44, с. 45] визначає переклад як важливий різновид мовної діяльності, в процесі якої, досягається мета передачі повідомлення в тих випадках, коли коди, якими користуються джерело і одержувач, не збігаються.

Згідно визначення О. В. Федорова: «Перекласти – значить висловити вірно і повно засобами однієї мови те, що вже виражено раніше засобами іншої мови». Метою перекладу, на думку вченого, є максимально близьке

ознайомлення читача (чи слухача), який не знає мови оригіналу, з текстом (чи змістом усного мовлення) [54, с. 40].

Л. С. Бархударов [6, с. 35] називає перекладом процес перетворення мовного твору однією мовою в мовний твір іншою мовою при збереженні незмітного плану змісту, тобто значення.

Три визначення перекладу були запропоновані В. М. Комісаровим [39, с. 51] в його лінгвістичних теоріях:

1. Денотативна теорія: «переклад є процес опису за допомогою мови перекладу денотатів, описаних мовою оригіналу».

2. Трансформаційна теорія: «переклад є не що інше, як перетворення одиниць і структур мови оригіналу в одиниці і структури мови перекладу».

3. Семантична теорія: «переклад полягає в розкритті сутності еквівалентних відносин між змістом оригіналу та перекладу».

Відомий перекладознавець А. Д. Швейпер стверджує, що переклад являє собою односпрямований і двофазний процес міжмовної та міжкультурної комунікації, при якому на основі підданого цілеспрямованому («перекладацькому») аналізу первинного тексту створюється вторинний текст, що замінює первинний в іншому мовному та культурному середовищі [58, с. 48].

В сучасному світі, художній переклад є дуже спірним питанням, він викликає значні суперечки та розбіжності думок науковців. З одного боку, науковці вважають, що для підвищення якості перекладу, варто шукати творчий підхід до відтворення змісту. На думку таких дослідників, синтаксичні та лексичні відповідності не є першочерговими та визначними для якості перекладу [16, с. 18]. З іншого боку, дослідники вважають, що відтворення художніх творів занадто сильно відходить від початкового тексту, що кардинально змінює його структуру. Таким переклад визначається як твір, написаний засобами іншої мови [14].

Лінгвістичний принцип перекладу передбачує відтворення формальної структури тексту оригіналу. Однак, дослівний та точний з точки зору мови переклад може бути слабким у художньому сенсі. Саме тому виникає питання точності та адекватності художнього перекладу.

Художній переклад є особливим напрямком перекладацької діяльності і являє собою письмовий переклад художніх творів з однієї мови на іншу. Основна складність художнього перекладу полягає не в тому, щоб передати зміст, а в умінні передати унікальний авторський стиль твору, естетику, багатство мовних засобів, а також атмосферу, гумор, характер і настрої, закладені в тексті. Найбільш складним в перекладі таких текстів, є пошук семантичних (сміслових) відповідностей для передачі референційних значень. Лексичні одиниці різних мов, за своєю семантикою можуть відповідати як повністю, так і частково, або ж зовсім не відповідати. Найчастіше при перекладі і зіставленні лексем спостерігається часткова відповідність – тобто, на одне слово у вихідному іноземному тексті припадає кілька семантичних еквівалентів. Завдання ж перекладача – вибрати той варіант, який найбільш точно відобразить сенс перекладеного тексту і при цьому збереже художність тексту і його гармонійність.

Також крім знань самої мови, обов'язковою умовою якісного перекладу є те, щоб перекладач був знайомий з культурою і ментальністю тієї країни, тієї нації, мову якої він перекладає. Отже, перекладач має володіти значним обсягом фонових знань, адже, займаючись перекладом літературного тексту, важливо не тільки передати авторський задум, а й також відобразити стиль, світогляд і особливості авторського викладу.

Художній переклад тексту вважається найбільш складним з письмових видів перекладу. Можна сказати, що він являє собою не стільки особливий вид перекладу, скільки окремий вид мистецтва. Якщо технічний переклад, переклад документів, юридичних і фінансових текстів – це об'єкти

майстерності досвідченого професійного перекладача, то художній переклад буквально стоїть на роздоріжжі ремесла, професії та мистецтва [75, с. 196].

Те, що зазвичай називають мистецтвом перекладу, відноситься і до області психології перекладача, до його вміння здійснювати перекладацький процес, створювати повноцінний текст перекладу, робити правильний вибір мовних засобів, враховуючи всю сукупність факторів, що впливають на хід і результат перекладу. При роботі з художніми творами, перекладач має залучати талант письменника або поета.

Повноцінний художній переклад – це відтворення твору заново, зберігаючи його культурні особливості, але роблячи їх зрозумілими представнику іншої нації і культури. Даний вид перекладу вимагає, винахідливості, вживання, співпереживання, вміння зберегти темп і ритм твору, розкриття творчої індивідуальності перекладача, але так, щоб вона не затмарювала своєрідності автора, не привносячи зайвих прикрас «від себе». Перераховані нами вимоги до художнього перекладу наводять на питання про допустимий ступінь близькості перекладу до тексту оригіналу. Це питання бурхливо обговорювалося перекладачами ще в античному світі.

Так у ранніх перекладах творів, які вважалися священними або зразковими, таких як Біблія, перекладачі прагнули до абсолютного копіювання тексту оригіналу, що часто призводило до неясності або навіть повної неадекватності перекладу. Тому пізніше були зроблені спроби теоретично обґрунтувати право перекладача на більшу свободу щодо оригіналу, дозволити йому відтворювати не букву, а зміст або навіть загальне враження, «атмосферу» оригіналу.

В цих перших висловлюваннях про цілі, які повинен переслідувати перекладач, простежується початок теоретичних суперечок нашого часу про допустимість буквального або вільного перекладу, про необхідність зберегти в перекладі той самий вплив на читача, яким володіє оригінал [11, с. 61].

Першою і найочевиднішою характеристикою є така особливість художнього перекладу, як його небуквальність. На відміну, наприклад, від перекладу наукового тексту, де точність є основним критерієм вірності такого перекладу, художній переклад – це дуже вільний переклад, в якому не настільки важлива точність тексту, що перекладається, скільки враження і відчуття, які такий текст залишає читачеві після його прочитання.

Зробити гідний художній переклад під силу тільки перекладачеві, що володіє письменницькими здібностями. Працюючи з текстами художньої літератури, перекладач стикається, відповідно, з таким функціональним стилем мови як художній стиль. Цей стиль найчастіше характеризується образністю, емоційністю мови. Він впливає на уяву і почуття читача, передає думки і почуття автора, використовує все багатство лексики. Завдання перекладача зробити так, щоб текст перекладу викликав такі ж почуття і переживання у читача, як і оригінал, тому важливо уникати дослівно точного перекладу, який не завжди відтворює емоційний ефект оригіналу. В іншому випадку такий переклад створить розрив між змістом і формою: думка автора зрозуміла, але форма її вираження чужа мові перекладу [18, с. 85].

Друга відмінна риса художнього тексту – активне використання різних засобів виразності і образності, тропів, фігур промови, при передачі яких перекладачеві необхідні кмітливість, багата фантазія і високий рівень професіоналізму.

Перерахувати і прокоментувати всі засоби оформлення художньої інформації в тексті не можливо через їх велику кількість. З цієї ж причини при перекладі художніх текстів конфлікт форми і змісту – неминучий – звідси виникає часте застосування прийому компенсації, що призводить до нейтралізації певних значущих частин змісту оригіналу.

Переклад заперечення художнього твору характеризується певними особливостями. Так, велика кількість заперечних структур англійської мови

відповідає заперечним структурам української мови. В такому випадку, можна зробити висновок про застосування еквівалентного перекладу.

Еквівалентність – одне з ключових понять у перекладацькій науці. Деякі дослідники датують час виникнення терміна «еквівалентність» кінцем XIX – початком XX ст. [1, с. 106]. В 60-х–80-х роках XX ст. розпочався період активного використання поняття «еквівалентність». Багато представників зарубіжних шкіл перекладознавства присвятили свої праці проблемі досягнення еквівалентності в перекладі.

Серед вчених, що займаються питаннями визначення еквівалентності, варто відзначити Л. С. Бархударова. Науковець вважає, що «досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу»), всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов, вимагає від перекладача перш за все вміння провести численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення – так звані перекладацькі трансформації – з тим, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав всю інформацію, укладену у вихідному тексті, при суворому дотриманні норм МП» [5, с. 190].

Найбільш повно теорія еквівалентності була розроблена В. Н. Комісаровим. Він відзначає багатогранність поняття «еквівалентність», яке являє собою різні ступені спільності між текстами перекладу та оригіналу.

Вчений виділяє п'ять типів еквівалентних відносин:

- 1) еквівалентність на рівні мети комунікації;
- 2) еквівалентність на рівні опису ситуації;
- 3) еквівалентність на рівні «способу опису ситуацій»;
- 4) еквівалентність на рівні значення синтаксичних структур;
- 5) еквівалентність на рівні значення словесних знаків [39, с. 52–93].

Проте, не завжди можливо передати заперечні конструкції шляхом застосування еквівалентного перекладу. Тому, перекладачеві необхідно

застосовувати перекладацькі трансформації з метою адекватного відтворення заперечних конструкцій. Розглядаючи особливості перекладу заперечних конструкцій англійської мови, Л. І. Теплова та О.О. Кузіна [51, с. 209]

знаначають, що при перекладі заперечних конструкцій можливим є застосування таких трансформацій, як:

- заміни частин мови;

- лексичні заміни;

- смисловий розвиток;

- заміна імпліцитного заперечення експліцитним;

- антонімічний переклад.

В. Ю. Мелікян має схожу думку, проте дослідник додає, що переклад

заперечних конструкцій іноді вимагає застосування таких трансформацій, як:

- Опущення;

- Додавання;

- Структурне перебудування, наслідком якого є зміна тема-рематичного членування [41, с. 249–253].

В. І. Карабан, досліджуючи аспекти перекладу заперечних конструкцій з англійської мови українською, зазначає, що У перекладі частка «не» може приєднуватися до прикметника-предикатива або прислівника у складі предикатива.

Також, дослідник зазначає, що в англійській мові значно частіше, ніж в українській, заперечення вживається у складі головного речення замість вживання в підрядному реченні. В українському перекладі заперечення «не»

може переноситися з головного речення до підрядного. Проте коли заперечення безпосередньо пов'язане з присудком, воно, як правило, у перекладі не переноситься до підрядного речення [34, с. 243].

У реченнях із запереченням *not* уживають слова із заперечувальними префіксами (*in-*, *dis-* тощо) відтворюються подвійним запереченням або стверджувальними реченнями [34, с. 244].

Такі моделі заперечень, як «*cannot help but + Infinitive*» та «*cannot but + Infinitive*» відтворюються в українській мові за допомогою конструкцій «не моати не + неозначена форма дієслова». Модель заперечення «*cannot + Infinitive + too + прислівник*» використовується у значенні ствердження, тому така модель відтворюється ствердженням.

В. І. Карабан також зазначає, що заперечувальний прикметник або прислівник *no* відтворюється зазвичай як «не», або з використанням лексичної одиниці «жодний», тоді як заперечувальна конструкція «*there is no...*» перекладається зазвичай як «немає жодного...». Конструкція «*this is no...*» відтворюється засобами «це аж ніяк не ...» або «це зовсім не ...». Заперечувальний прислівник «*no*», коли є відповіддю на запитання, перекладається засобами частки «ні», а у деяких випадках, наприклад, у функції предикативу, може перекладатися як «негативний» [34, с. 244].

Заперечення *none* відтворюється засобами заперечувальних речень із «не» та словом «жодний». Речення, порядок слів в якому характеризується інверсією та починаються заперечувальним сполучником *no*, відтворюються із застосуванням заперечувального реченням з «не... також».

Імплицитне заперечення, яке представлено сполучниками та займенниками *however, whatever, whichever, whenever*, вживання яких надає реченню заперечної конотації, відтворюється сполучниками або займенниками «незалежно від (того, який/коли/де/що)» або «який» і містять заперечення «не», а також, форму умовного способу дієслова-присудка. Речення, які вводяться заперечувальними сполучниками *unless, but for, if not for, until* та ін., у перекладі як правило містять заперечну частку «не» [34, с. 245].

Складний сполучник, який містить експліцитне заперечення *whether or not* відтворюється конструкцією «(незалежно від того,) чи ... чи», за яким іде

частка «ні». Заперечувальний сполучник *notwithstanding that* відтворюється засобами конструкції «незважаючи на те, що». Прийменник з імпліцитним

запереченням *despite, in spite of* та *regardless* відтворюється засобами конструкції «незважаючи на».

В. І. Карабан зазначає, що прийменник *without*, який вводить герундіальний зворот, може відтворюватись заперечувальною часткою «не».

Дієслова імпліцитного заперечення *lack, fail, neglect, ignore* і тін. відтворюються конструкцією із запереченням «не»

Речення з подвійним запереченням, як наприклад конструкція «*do not* + семантичне заперечення», «*not* + слово із заперечувальним афіксом»,

«заперечувальний сполучник (*unless, until тощо*) + (*do*) *not*», відтворюються зазвичай емпатичними стверджувальними конструкціями [34, с. 246].

Отже, відтворення заперечення в тексті художнього твору відіграє надзвичайно важливу роль, з огляду на те, що адекватне відтворення

заперечення є запорукою адекватної передачі семантики тексту, задумки автора.

Висновки до розділу 1

Заперечення є об'єктом дослідження багатьох наукових сфер, таких як психологія, філософія, логіка, лінгвістика. З точки зору логіко-філософського

підходу, заперечення розуміється як логічну операцію, що протиставляє істинному судженню неправдиве, помилковому судженню – вірне, вказує на

невідповідність предиката суб'єкту. Заперечення не є прямим відображенням дійсності та її зв'язків, а спосіб їх розгляду, заснованого на контрасті з

вихідними позитивними фактами. З погляду лінгвістики, заперечення тлумачать як комунікативну операцію, що відхиляє або коригує думку

адресата, тобто заперечення є мовним актом, мета якого полягає не в повідомленні нової інформації, а в тому, щоб спростувати думку адресата.

Як в англійській, так і в українській мові, заперечення може виражатися в мові різними способами: морфологічними, синтаксичними, лексичними,

лексико-граматичними, синтаксичними, імпліцитно. Ці групи представлено такими засобами, як: заперечні афікси; заперечні частки; заперечні

займенники і прислівники; заперечні сполучники; заперечні прийменники; а

також імпліцитні способи вираження заперечення, а саме метафори, іронічні

вислови, фразеологізми та паремії, тощо. Заперечення може бути абсолютним, таким, що відноситься до висловлювання – синтаксичним або з'єднувальним.

Говорячи про способи перекладу заперечення з англійської мови

українською, було зазначено, що можливим є еквівалентний переклад, з

огляду на те, що досить частотними є випадки, коли заперечні структури англійської та української мов – співпадають. Проте, перекладач може

застосувати такі перекладацькі трансформації, як заміни частин мови;

лексичні заміни; смисловий розвиток; заміна імпліцитного заперечення

експліцитним; антонімічний переклад, опущення; додавання; структурне перебудування, наслідком якого є зміна тема-рематичного членування, тощо.

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ ДЖ. МАРТІНА «THE GAME OF THRONES» («ГРА ПРЕСТОЛІВ»)

2.1 Номінації із заперечним компонентом в англійській мові та способи їх перекладу

В другому розділі розглянемо особливості відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»). Зокрема, буде розглянуто лексико-стилістичні параметри заперечення в оригіналі та перекладі твору. В рамках дослідження застосування номінацій із заперечним компонентом, було з'ясовано, що в українській мові, також застосовуються еквівалентні номінації із заперечним компонентом, проте, в окремих випадках, перекладач застосовує заміни номінацій із заперечним компонентом засобами неспеціалізованих лексичних засобів вираження заперечення, використовує перебудування речень із запереченням, що обумовлене відмінностями граматичних структура англійської та української мов. Також, у випадку неможливості відтворення заперечення, перекладач опускає його.

Заперечення з часткою *no* було застосовано в 34% прикладів, заперечення з часткою *not* – в 59% прикладів, заперечення з часткою *nothing* – в 7% прикладів. В українській мові, заперечення з часткою *не* використовується в 80% прикладів, тоді як імпліцитне заперечення – в 20% прикладів. Таким чином, можна зробити висновок щодо відмінностей у

НУБІП України

застосуванні номінацій із заперечним компонентом у складі української та англійської мов.

Першим кроком, розглянемо особливості застосування номінацій із заперечним компонентом в англійській мові та способи їх перекладу. Було виокремлено значну кількість прикладів перекладу заперечень засобами еквівалентних конструкцій. Розглянемо приклади:

1. *Gared had spent forty years in the Night's Watch, man and boy, and he was not accustomed to being made light of* [85].

Гаред прослужив у Нічній Варті сорок років, виріс у ній з хлопчика в чоловіка, і не звик, щоб його брали на глузи [84].

В наведеному прикладі, конструкція *was not accustomed* відтворена шляхом застосування еквіваленту *не звик*.

2. *No one could move through the woods as silent as Will...* [85]

Ніхто не вмів ходити лісом тихіше за Віла... [84].

В цьому випадку, перекладач також застосував еквівалент для перекладу заперечення: *No one – Ніхто*.

3. *"Well, no," Will admitted* [85].

Ну, тее... ні, — визнав Віл [84].

В прикладі, частка *no* відтворена еквівалентною часткою *ні*.

4. *They couldn't have froze.*

It wasn't cold enough [85].

Тобто вони не могли загинути від холоду, якщо Стіна текла.

Їм не було досить зимно [84].

Як демонструє приклад, заперечну конструкцію *couldn't have froze* було відтворено засобами еквівалентного перекладу – *не могли загинути*.

Конструкцію *wasn't cold* також було передано засобами еквівалента: *не було ... зимно*.

5. *Ser Waymar Royce did not deign to reply* [85].

НУБІП УКРАЇНИ

Пан Веймар Ройс не зіволів навіть відповісти [84].

У цьому випадку, заперечну конструкцію *did not deign* перекладач відтворив засобами застосування еквівалента *не зіволів*.

6. *When Gared did not answer, Royce slid gracefully from his saddle* [85].

Коли Гаред не відповів, Ройс вправно зіскочив з сідла, міцно прив'язав коня до нижньої гілки, подالی від бахмутів, і витяг з піхов довгого меч-півторака [84].

Заперечна конструкція була передана в українському варіанті засобами еквівалентного перекладу – *did not answer*.

7. *Royce did not move. He looked down at the empty clearing and laughed* [85].

Ройс не ворухнувся. Він глянув на порожню галявину і засміявся [84].

В наведеному прикладі, конструкцію заперечення було відтворено за допомогою застосування еквівалента: *did not move* – *не ворухнувся*.

8. *He groped for words that did not come* [85].

Намагався знайти якісь слова, але не спромігся [84].

В наведеному прикладі, конструкція *did not come* відтворена шляхом застосування еквівалента *не спромігся*.

9. *Bran kept his pony well in hand, and did not look away* [85].

Бран тримав конячку як слід і не відвернувся [84].

В цьому випадку, перекладач також застосував еквівалент для перекладу заперечення: *did not look away* – *не відвернувся*.

10. *“Ass,” Jon muttered, low enough so Greyjoy did not hear* [85].

Бовдур, — пробурмотів Джон так, щоб Грейджой не чув [84].

В прикладі, частка *not* відтворена еквівалентною часткою *не*.

11. *Bran did not try to follow* [85].

Бран навіть не пробував наздоганяти його конячку однак не подужала б [84].

НУБІП України

Як демонструє приклад, заперечну конструкцію *did not try* було відтворено засобами еквівалентного перекладу – не пробував.

12. *And if you cannot bear to do that, then perhaps the man does not deserve to die* [85].

НУБІП України

Якщо ж ти не здатен цього зробити, то й жодина та, можливо, не заслуговує на смерть [84].

Заперечна конструкція була передана в українському варіанті засобами еквівалентного перекладу – *does not deserve* – не заслуговує.

НУБІП України

В ході роботи було виокремлено також приклад застосування трансформації лексичної заміни, що продемонстровано такими прикладами:

1) Лексична заміна:

НУБІП України

13. *He was a veteran of a hundred rangings by now, and the endless dark wilderness that the southron called the haunted forest had no more terrors for him* [85].

Та після сотні вдалих розвідок неосяжна темна пуща, яку південники називали «страхолюдною», перестала його лякати [84].

НУБІП України

Так, конструкція із заперечною конотацією *had no more* була відтворена засобами застосування лексичної заміни. В цьому прикладі, зміст речення було збережено, проте лексема не використовується в значенні «більше немає». Замість наведеної конструкції було застосовано лексичну одиницю перестала.

НУБІП України

14. *I don't like this weather* [85].

Погода якась непевна [84].

В прикладі, заперечну конструкцію також було передано засобами трансформації лексичної заміни, з огляду на те, що конструкцію *I don't like* було передано лексичною одиницею непевна.

НУБІП України

15. *The Other said something in a language that Will did not know; his voice was like the cracking of ice on a winter lake, and the words were mocking* [85].

НУБІП УКРАЇНИ

Інший сказав щось невідомою Вілові мовою; глибоко його нагадував тріск льоду на замерзлому озері, а слова здавалися глузливими [84].

В цьому випадку, заперечне значення конструкції *did not* було відтворено шляхом застосування лексичної одиниці *невідомою*.

НУБІП УКРАЇНИ

2) Аналіз дозволив виокремити застосування трансформації перестановки з метою адекватного відтворення заперечної семантики речень.

16. *Will had felt as though something were watching him, something cold and implacable that loved him not [85].*

НУБІП УКРАЇНИ

Цілісінький день Вілові марилося, наче щось холодне і невмолиме проводить його очима, і то не з великої любові [84].

З метою представлення читачеві адекватного варіанту українського перекладу, перекладач застосовує трансформацію перестановки при перекладі заперечної конструкції *loved him not* – *не з великої любові*.

НУБІП УКРАЇНИ

17. *The lordling seemed not to hear him [85].*

Та панич, здається, його не чув [84].

В цьому випадку, також було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів заперечної конструкції було змінено: *seemed not to hear* – *здається, його не чув*.

НУБІП УКРАЇНИ

18. *Will had ridden with the knight long enough to understand that it was best not to interrupt him when he looked like that [85].*

Він проїхав з лицарем досить довго, щоб знати: коли він такий, його краще не чіпати [84].

В прикладі, при перекладі уривку речення *it was best not to interrupt him when he looked like that*, перекладач застосовує трансформацію перестановки, так як порядок слів оригіналу було змінено при перекладі: *коли він такий, його краще не чіпати*.

НУБІП УКРАЇНИ

19. *When I got closer, I saw that she wasn't moving neither [85].*

Зблизька її уледів, що вона теж не ворухиться [84].

Застосування трансформації перестановки спостерігається також і в уривку речення *she wasn't moving neither*, який було перебудовано з метою формування адекватного варіанту перекладу: вона теж не ворушиться.

20. *Then it gets inside you and starts to fill you up, and after a while you don't have the strength to fight it* [85].

Ще трохи, і вже сили не лишається опиратися [84].

У наведеному прикладі конструкція із заперечною конотацією *you don't have the strength to fight it* була відтворена засобами застосування трансформації перестановки – вже сили не лишається опиратися. Трансформацію перестановки було застосовано з огляду на те, що граматичні структури англійської та української мови відрізняються одна від одної. Отже, перекладачеві необхідно перебудовувати речення так, щоб воно відповідало українській граматичній системі.

21. *They say you don't feel any pain toward the end* [85].

Кажуть, наприкінці нічого не болить [84].

В цьому випадку, також було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів заперечної конструкції було змінено: *don't feel any pain toward the end* – наприкінці нічого не болить.

22. *Will made no sound as he climbed* [85].

Але скрадаючись догори, Віл не видавав ані звуку [84].

В прикладі, перекладач застосовує трансформацію перестановки, з огляду на те, що в тексті оригіналу, заперечення представлене на початку речення, тоді як в тексті перекладу – наприкінці речення.

23. *For a moment he dared not breathe* [85].

Якусь мить він не смів дихати [84].

Застосування трансформації перестановки спостерігається також і в уривку речення *he dared not breathe*, який було перебудовано з метою формування адекватного варіанту перекладу: він не смів дихати.

24. *He had a grim cast to his grey eyes this day, and he seemed not at all the man who would sit before the fire in the evening and talk softly of the age of heroes and the children of the forest* [85].

У цей день його сірі очі були похмурі, і він зовсім не був схожий на людину, яка вечорами сидів біля багаття і тихо говорив про століття героїв і дітей лісу [84].

При перекладі речення, перекладач використав трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів заперечної конструкції було змінено: *he seemed not at all the man* – він зовсім не був схожий на людину.

25. *Bran had no answer for that* [85].

На це питання Бран не мав відповіді [84].

В цьому випадку, заперечне значення конструкції *had no answer* було відтворено шляхом застосування трансформації перестановки – *не мав відповіді*. У випадку застосування дослівного перекладу, перекладачем було б застосовано варіант «мав не відповідь», що не є адекватним варіантом перекладу для української мови. Саме тому, було використано трансформацію перестановки.

26. *Yet in that moment, Will thought, he was a boy no longer, but a man of the Night's Watch* [85].

Руки в нього тремтіли чи то від ваги зброї, чи то від холоду, але Вілові стало на думку, що саме з цієї миті лицарчук більше не хлопчисько, а воїн Нічної Варти [84].

В цьому випадку, також було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів заперечної конструкції було змінено: *a boy no longer* – більше не хлопчисько.

3) Заперечне значення також відтворюється шляхом застосування трансформації антонімічного перекладу. Так, було виокремлено приклади, в

яких перекладач замінював заперечне значення ствердним в українському варіанті перекладу:

27. *“Dead is dead,” he said. “We have no business with the dead.”* [85]

Мертві лежать собі тихо, – відповів він. – Увесь клопіт – від живих [84].

Як демонструє приклад, при перекладі заперечного речення *We have no business with the dead* було застосовано антонімічний переклад, так як заперечне значення речення замінено ствердним: *Увесь клопіт – від живих.*

28. *“Never believe anything you hear at a woman’s fit. There are things to be learned even from the dead”* [85].

Але ж ти дарма віриш побрехенькам з від жіночої цицьки. Інколи й від мертвих можна децю взнати [84].

Конструкція із заперечним значенням *Never believe* була замінена конструкцією зі ствердним значенням *Але ж ти дарма віриш*. Отже, було застосовано трансформацію антонімічного перекладу.

4) Розглянемо також приклади застосування трансформації опущення заперечення:

29. *Will wanted nothing so much as to ride hell-bent for the safety of the Wall, but that was not a feeling to share with your commander. Especially not a commander like this one* [85].

Більше за все Віл бажав би прожогом кинутися назад, під захист надійної Стіни. Та очільник загону навряд чи схвалить би його намір [84].

Отже, в наведеному прикладі було опущено заперечний займенник *nothing*, так само як і речення із заперечним значенням *Especially not a commander like this one*. Також, спостерігається застосування трансформації лексичної заміни, з огляду на те, що конструкція із заперечним значенням *that was not a feeling to share* була замінена конструкцією зі значенням припущення: *очільник загону навряд чи схвалить би.*

30. ... *and it had not taken the black brothers long to discover his talent* [85].
і чорним братчикам його хист швидко став у пригоді [84].

В цьому випадку, заперечне значення конструкції *had not taken* також було опущено.

31. *We've had a few light frosts this past week, and a quick flurry of snow now and then, but surely no cold fierce enough to kill eight grown men* [85].

На тому тижні приморожувало, пролітав сніжок, та цього замало, аби отак занастити восьмеро дорослих людей [84].

В прикладі було застосовано опущення заперечної конструкції, з огляду на те, що при перекладі перекладач не відтворив конструкцію із заперечним значенням *surely no cold fierce*.

32. *“Not with this horse,” Will said* [85].

В кого які коні, — відказав Віл [84].

Як демонструє текст перекладу, перекладач застосовує іронічний вислів *в кого які коні*, опускаючи при цьому частку *not*, що передає заперечне значення.

33. *Will could feel it. Four years in the Night's Watch, and he had never been so afraid* [85].

Віл чув. Вперше за чотири роки у Нічній Варті йому було так лячно [84].

В цьому випадку, при перекладі перекладач опускає прислівник із заперечним значенням *never*.

34. *Come no farther,*” the lordling warned [85].
Стиї, де стоїш! — попередив панчик [84].

Так само, в цьому випадку перекладач опускає конструкцію із заперечним значенням *Come no farther*, замінюючи її іншою, *Стиї, де стоїш*.

35. *When the blades met, there was no ring of metal on metal; only a high, thin sound at the edge of hearing, like an animal screaming in pain* [85].

НУБІП України

Коли клинки зустрілися, то замість озвону металу по металі почувся тонкий болючий виск, наче ледь чутно скімнула якась тварина [84].

Як демонструє текст оригіналу, автор застосовує заперечення в уривку речення *there was no ring of metal on metal*. Проте, перекладач опускає заперечну частку *no* при перекладі.

НУБІП України

36. “No,” Jon Snow said quietly. “It was not courage. This one was dead of fear. You could see it in his eyes, Stark.” [85]

Та годі тобі, — неголосно заперечив Джон Сніговій, — ще й як залишила. Він був уже мертвий від страху [84].

НУБІП України

Так само, частку *No* було опущено та замість неї застосовано конструкцію *та годі тобі*.

В ході аналізу було виокремлено і приклади застосування трансформації додавання:

НУБІП України

37. *No human metal had gone into the forging of that blade* [85].

Клинок той не кували з жодного металу, який на світі вживають люди [84].

НУБІП України

В наведеному прикладі, частку *No* було відтворено конструкцією *не... жодного*, що свідчить про застосування трансформації додавання при перекладі.

38. *Yet they made no move to interfere* [85].

НУБІП України

Досі вони ані рухом не втрутилися у двобій [84].

Заперечення, виражене часткою *no*, було відтворене засобами часток *ані... не*, що також дає змогу зробити висновок щодо застосування трансформації додавання при перекладі.

НУБІП України

39. *The Others made no sound* [85].

Та Інші не видали ані звуку [84].

НУБІП УКРАЇНИ

В прикладі, заперечне значення, виражене часткою *no*, було передано шляхом застосування часток *не...ни*, що також дає змогу підумувати, що було використано трансформацію додавання.

НУБІП УКРАЇНИ

5) Схарактеризуємо також і приклади використання трансформації граматичної заміни:

40. *No children I could see* [85].

Дітей не бачив [84].

НУБІП УКРАЇНИ

В наведеному прикладі, частка *no* відноситься до іменника *children*, тоді як в тексті перекладу, заперечна частка *не* відноситься до дієслова *бачив*. Отже, застосовано трансформацію граматичної заміни.

41. *No fire burning, but the firepit was still plain as day. No one moving* [85].

Вогонь не горів, але яму для нього викопали. Ніхто не рухався [84].

НУБІП УКРАЇНИ

В цьому випадку, частка *no* відноситься до іменника *fire*, коли в тексті перекладу, заперечна частка *не* відноситься до дієслова *горів*.

42. *I watched a long time. No living man ever lay so still* [85].

Я довго дивився. Живі люди так тихо не лежать.

НУБІП УКРАЇНИ

Як демонструє приклад, в тексті оригіналу частка *no* відноситься до герундія *living*, тоді як в тексті перекладу, заперечна частка *не* відноситься до дієслова *лежать*.

43. *Ser Waymar's mouth became a hard line. "No fire."* [85]

НУБІП УКРАЇНИ

Губи в пана Веймара стиснулися у щільну риску. Кажу, вогню не запалювати [84].

В прикладі, частка *no* відноситься до іменника *fire*, тоді як в тексті перекладу, заперечна частка *не* відноситься до дієслова *запалювати*. Таким чином, можна зробити висновок про те, що було застосовано трансформацію граматичної заміни.

НУБІП УКРАЇНИ

44. *No man is more dangerous* [85].

Такі люди найнебезпечніші [84].

НУБІП українни

В цьому випадку, частка *no* відноситься до іменника *man*, коли в тексті перекладу, заперечення виражене прикметником із заперечним префіксом *найнебезпечніші*.

НУБІП українни

Достатньо частотними є випадки перекладу англomовного заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові, з огляду на те, що застосування подвійного заперечення є нормою для української граматики:

45. *Leave nothing out* [85].

Нічого не забувай [84].

НУБІП українни

Так, займенник *nothing* було передано засобами подвійного заперечення *нічого не*.

46. *And then there was nothing to be done for it* [85].

Нічого не поробиш — наказ віддано, присяга зобов'язує коритися.

НУБІП українни

Так само, займенник *nothing* було відтворено засобами подвійного заперечення *нічого не*.

47. *“There’s no one here* [85].

Тут нема нікого [84].

НУБІП українни

Заперечна частка *no* передана шляхом застосування подвійного заперечення *нема нікого*.

48. *The Other slid forward on silent feet. In its hand was a longsword like none that Will had ever seen* [85].

Інший ковзнув уперед без жодного звуку, тримаючи в руці такого меча, якого Віл ніколи не бачив [84].

НУБІП українни

В цьому прикладі, *none* було відтворено шляхом застосування подвійного заперечення *ніколи не*.

49. *When that day comes, you must take no pleasure in the task, but neither must you look away* [85].

НУБІП українни

Коли той день настане, ніколи не роби зі страти легкої забави, але і не відвертайся з відразою [84].

НУБІП України

Як демонструє приклад, частку *no* було відтворено засобом подвійного заперечення ніколи не.

50. *“It’s no freak,” Jon said calmly* [85].

Ніякий це не покруч, — спокійно заперечив Джон [84].

НУБІП України

В цьому випадку, частку *no* так само було перекладено засобом застосування подвійного заперечення: Ніякий... не

51. *Dany said nothing* [85].

Дані не відповіла нічого [84].

НУБІП України

Заперечний займенник оригіналу *nothing* було відтворено за допомогою подвійного заперечення не... нічого.

В ході аналізу вдалось виокремити приклади застосування заміни заперечення риторичним питанням:

НУБІП України

52. *Ser Waymar had been a Sworn Brother of the Night’s Watch for less than half a year, but no one could say he had not prepared for his vocation* [85].

Ще й півроку не минуло, як пан Веймар став присяжним братчиком Нічної Варти, та хто посмів би твердити, що він, так ловко вбраний, погано пасує до служби? [84]

НУБІП України

Як демонструє приклад, уривок речення оригіналу містить заперечення: no one could say he had not prepared for his vocation. Проте, перекладач не

відтворив заперечення, передавши заперечне значення імпліцитно, засобами риторичного питання: та хто посмів би твердити, що він, так ловко вбраний,

НУБІП України

погано пасує до служби?. Таким чином, читачеві стає зрозумілим заперечний контекст речення, хоча перекладач не використовує заперечення в уривку.

53. *“I am not going back to Castle Black a failure on my first ranging* [85].

Я очолюю свою першу розвідку. І тепер мушу повернутися до замку Чорниць з порожніми руками? Дзуськи! [84]

НУБІП України

В тексті оригіналу також спостерігається використання заперечення, тоді як при перекладі перекладач, з метою відтворення заперечного значення, застосовує конструкцію «риторичне питання – відповідь».

Отже, здійснивши аналіз особливостей застосування номінацій із заперечним компонентом в англійській мові та способи їх перекладу у творі Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»), було виокремлено такі способи перекладу заперечення:

- застосування еквівалентного перекладу;
- застосування трансформації лексичної заміни;
- застосування трансформації перестановки;
- застосування трансформації антонімічного перекладу;
- застосування трансформації опущення заперечення;
- застосування трансформації додавання;
- застосування трансформації граматичної заміни;
- переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові;
- застосування заміни заперечення риторичним питанням.

2.2 Стилiстичнi засоби та фразеологiзми iз заперечним значенням та особливостi їх перекладу

Стилiстичнi засоби вiдiграють значну роль в художньому тексті, з огляду на те, що вони є засобами пiдвищення образностi та експресивностi тексту.

В ходi дослідження було виокремлено приклади застосування стилістичних засобів та фразеологізмів, які виражають заперечне значення. До стилістичних засобів було віднесено використання метафор, заперечення у

складі порівняння, заперечення у складі іронії. Заперечення у складі метафор було застосовано у 20% прикладів, так само як і заперечення у складі іронії, порівняння. 40% прикладів представлено запереченням у складі фразеологізмів. В українській мові спостерігаються еквівалентні статистичні дані, що дозволяє зробити висновок про те, що дозволяє зробити висновок про те, що стилістичні та фразеологічні засоби заперечення як в українській, так і в англійській мові, є еквівалентними.

Розглянемо особливості їх відтворення у творі Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»).

Так, було виокремлено приклади метафор:

54. *Nothing burns like the cold* [85].

Та замість вогню тебе пече холод. А він пече, як ніщо в світі [84].

Як демонструє приклад, при перекладі метафори оригіналу із заперечним значенням, заперечення було опущено, проте також застосовано і трансформацію модуляції, з огляду на те, що зміст метафори було розвинуто засобами такого речення, як *а він пече, як ніщо в світі*.

В ході дослідження було виокремлено також застосування заперечення у складі порівняння:

55. *Fear filled his gut like a meal he could not digest* [85].

Страх наповнив його нутрощі, як їжа, яку він не міг переварити [84].

Заперечна конструкція прикладу була передана засобами еквіваленту: *he could not digest* – *їжа, яку він не міг переварити*.

Аналіз дозволив виокремити приклад використання заперечення у складі іронії:

56. *It was also said that he'd never had a friend he wouldn't cheerfully sell for the right price* [85].

А ще казали, що немає в нього таких друзів, яких би він не продав з охотою, щойно дадуть належну ціну [84].

В цьому випадку, заперечення відтворене шляхом застосування граматичної заміни, з огляду на те, що в англійській мові заперечне значення представлено минулим доконаним часом – *he'd never had*, тоді як в українській мові – теперішнім – *немає*. Конструкцію із заперечення *wouldn't cheerfully sell* передано засобами застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі – *яких би він не продав з охотою*.

Було також з'ясовано, що заперечне значення може бути виражене фразеологізмами. Розглянемо приклади:

57. *"You must," he said. "Sansa must wed Joffrey, that is clear now, we must give them no grounds to suspect our devotion [85]."*

Але мусиш. Санса вийде заміж за Джофрі, бо інакше не можна. Приводу сумніватися у нашій вірності престолові я їм не дам [84].

В тексті оригіналу використано фразеологізм *to give no grounds*. При перекладі фразеологізму, заперечне значення збережено, проте застосовано нефразеологічний переклад та трансформацію перестановки: *Приводу сумніватися у нашій вірності престолові я їм не дам*.

58. *"My mother told me that dead men sing no songs," he put in [85].*

Мати казали: мертв'як — базікати не мастак, — буркнув він [84].

Як демонструє приклад, в ньому застосовано ідіому із заперечним значенням *dead men sing no songs*, яку було відтворено українським фразеологічним аналогом, який також містить заперечення.

В рамках дослідження особливостей перекладу стилістичних засобів та фразеологізми із заперечним значенням, було з'ясовано, що серед засобів перекладу було застосовано:

- еквівалентний переклад;
- трансформація опущення.

Результати статистичного аналізу наведено на рис. 2.1.

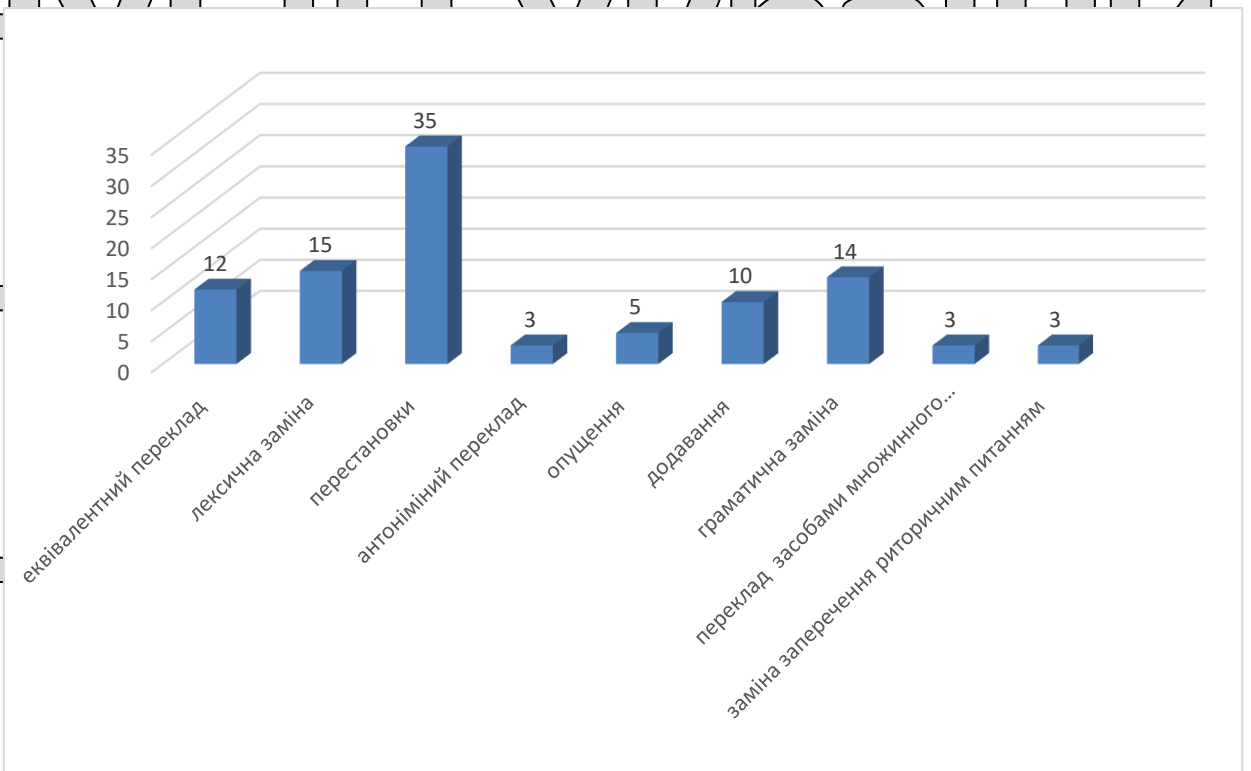

Рис. 2.1 – Результати статистичного аналізу

Таким чином, в ході аналізу лексико-стилістичних параметрів заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»), було отримано наступні результати:

- еквівалентний переклад було застосовано в 12% прикладів;
- трансформацію лексичної заміни було використано в 15% прикладів;
- трансформацію перестановки було використано в 35% прикладів;
- трансформацію антонімічного перекладу було використано в 3% прикладів;
- трансформацію опущення заперечення було використано 5% прикладів;
- трансформацію додавання було використано в 10% прикладів;
- трансформацію граматичної заміни було використано в 14% прикладів;
- переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові було використано в 3% прикладів;

– застосування заміни заперечення риторичним питанням було використано в 3% прикладів.

Висновки до розділу 2

В другому розділі було здійснено аналіз особливостей відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»). В розділі розглянуто лексико-стилістичні параметри заперечення в оригіналі та перекладі твору. До засобів перекладу заперечення було віднесено наступні: використання еквівалентного перекладу; використання трансформації лексичної заміни; використання трансформації перестановки; використання трансформації антонімічного перекладу; використання трансформації опущення заперечення; використання трансформації додавання; використання трансформації граматичної заміни; переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові; використання заміни заперечення риторичним питанням.

Кількісний аналіз дозволив отримати такі результати: еквівалентний переклад було використано в 12% прикладів; трансформацію лексичної заміни було застосовано в 15% прикладів; трансформацію перестановки було застосовано в 35% прикладів; трансформацію антонімічного перекладу було застосовано в 3% прикладів; трансформацію опущення заперечення було застосовано в 5% прикладів; трансформацію додавання було використано в 10% прикладів; трансформацію граматичної заміни було застосовано в 14% прикладів; переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові було застосовано в 3% прикладів; заміна заперечення риторичним питанням була застосована в 3% прикладів.

Аналіз також показав, що українській, так і в англійській мові, застосовуються номінації із заперечним компонентом, проте в українській

НУБІП України

мові, у багатьох випадках перекладач змушений застосовувати трансформації перестановки, лексичної та граматичної заміни, що обумовлене відмінностями

граматичних структура англійської та української мов. У випадку

неможливості відтворення заперечення, перекладач опускає його.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАПЕРЕЧЕННЯ ТВОРУ

ДЖ. МАРТИНА «THE GAME OF THRONES» («ГРА ПРЕСТОЛІВ»)

НУБІП України

3.1. Спеціалізовані морфологічні засоби вираження негачії та їх переклад

В третьому розділі розглянемо особливості відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»), зокрема, граматичні особливості перекладу заперечення в оригіналі та перекладі твору українською мовою. Серед основних морфологічних засобів можна виокремити заперечні префікси. Серед спеціалізованих префіксів було виокремлено такі префікси, як: *un-, in-, in-, il-, im-, ir-, dis-*. В українській мові, заперечні префікси – відсутні. Тому, при перекладі було застосовано варіанти з часткою *не*, граматичні та лексичні заміни, опущення.

Отже, серед спеціалізованих засобів вираження негачії було виокремлено:

- префікс *un-* – це продуктивний префікс, який утворює нові слова з різних частин мови:

59. *A huge double-bladed battle-axe, still lying where he had seen it last, untouched* [84].
Величезна, ніким не використана бойова сокира з двома лезами, все ще лежить там, де він бачив її в останній раз [85].

В наведеному прикладі, заперечення було реалізовано засобами лексичної одиниці, що містить префікс *un-* – *untouched*. Лексичну одиницю було відтворено засобами еквівалентного заперечення в українському варіанті

не використана, проте, було застосовано трансформацію перестанови, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

60. Will heard uncertainty in the challenge. He stopped climbing; he listened; he watched [84].

Віл почув невпевненість у виклику. Він перестав дертися, він прислухався, він спостерігав. [85].

Лексичну одиницю uncertainty, що містить заперечення, утворене засобами префіксу *in-*, було відтворено засобами еквівалентного українського заперечення: невпевненість.

61. The riders picked their way carefully through the drifts, groping for solid footing on the hidden, uneven ground [84].

Вершники обережно пробиралися крізь замети, намацуючи тверду опору на прихованій нерівній землі [85].

В цьому випадку застосовано такий варіант заперечення, як uneven, утворений засобом префіксу *in-*. Заперечення було відтворено засобами еквівалентного українського заперечення: нерівній.

62. "Is Robert still abed?" Tyrion asked as he seated himself, uninvited, at the table [84].

"Роберт все ще в ліжку?" - запитав Тірйон, без запрошення сідаючи за стіл [85].м

Лексичну одиницю uninvited, що містить заперечення, утворене засобами префіксу *in-*, було відтворено засобами граматичної заміни, з огляду на те, що прикметник uninvited було відтворено засобами словосполучення «прийменник + іменник»: без запрошення.

– префікс *in-* – префікс латинського походження, пов'язаний з німецьким префіксом *in-*, який використовується як частина запозичених слів з французької мови. Префікс *in-* має варіанти *il-*, *im-*, *ir-*; *il-* у словах, що

НУБІП УКРАЇНИ

починаються з *l*-, *im* – *in*; *p*-, *b*-, *m*-, та *ir*-. Було виокремлено наступні приклади застосування та перекладу заперечення

– префікс *in*-:

63. *People never looked up. That was another thing he liked about climbing; it was almost like being invisible* [84].

Люди ніколи не дивилися вгору. Це була ще одна річ, яка йому подобалася в скелелазінні; це було майже як бути невидимим [85].

НУБІП УКРАЇНИ

В наведеному прикладі було застосовано такий варіант заперечення, як *invisible*, утворений засобами *in*-. При перекладі було застосовано еквівалентний варіант: невидимим.

– *Il*-

64. *It would be illegal, you know it* [84].

Це було б незаконно, ти ж знаєш [85].

Як демонструє приклад, в англomовному варіанті було застосовано лексичну одиницю з конотацією заперечення *illegal*.

– *im*-

65. *Your mother and I have charged her with the impossible task of making you a lady* [84].

Ми з твоєю матір'ю доручили їй нездійсненне завдання-зробити тебе леді [85].

НУБІП УКРАЇНИ

Лексичну одиницю *impossible*, яка містить заперечення, утворене засобами було префіксу *im*-. Заперечення було відтворене засобами еквівалентного українського варіанту – нездійсненне.

– *ir*-

66. *I am honored to know you, however irregular the manner of our meeting* [84].

Для мене велика честь познайомитися з вами, яким би незвичайним не був характер нашої зустрічі [85].

Заперечення *irregular*, застосоване в уривку, було утворене засобами префіксу *ir-*, та при перекладі, відтворено таким варіантом, як лексична заміна,

з огляду на те, що лексема *незвичайним*, застосована в українському варіанті, має відмінне значення від англійського *irregular*, що використовується в значенні «нерегулярний».

— префікс *mis-* — має загальногерманське походження. Він утворює похідні від дієслів:

67. *Dany had no agents, no way of knowing what anyone was doing or thinking across the narrow sea, but she mistrusted Illyrio's sweet words as she mistrusted everything about Illyrio* [84].

У Дені не було агентів, не було можливості дізнатися, що хтось робить або думає по той бік вузького моря, але вона не довіряла солодким словами Ілліріо, як не довіряла всьому, що стосувалося Ілліріо [85].

В наведеному прикладі застосовано таку лексему з префіксом заперечення, як *mistrusted*, яку було відтворено засобами еквіваленту з часткою «не» — *не довіряла*.

— префікс *dis-* — префікс латинського походження, який було запозичено в англійську мову в середньоанглійський період як частину запозичених французьких слів:

68. *Dany wanted to run and hide, but her brother was looking at her, and if she displeased him she knew she would wake the dragon* [84].

Дені хотіла втекти і сховатися, але її брат дивився на неї, і якщо вона розсердить його, вона знала, що розбудить дракона [85].

В прикладі спостерігається опущення заперечного значення при перекладі, з огляду на те, що лексему *displeased* було відтворено засобами лексеми без заперечення — *розсердить*.

69. *It was a short, ugly thing, its grip discolored by sweat, its edge nicked from hard use, but Will would not have given an iron bob for the lordling's life if Gared pulled it from its scabbard* [84].

Це була коротка, потворна штука, її рукоятка знебарвлена потім, лезо зазубрено від важкого використання, але Віль не дав би і залізного боба за життя лорденка, якби Гаред витягнув його з піхов [85].

У наведеному фрагменті було застосовано такий варіант лексеми із запереченням, як *discolored*, яку було передано еквівалентним варіантом лексеми із запереченим значенням: *знебарвлена*.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що серед способів перекладу заперечення, утвореного спеціалізованими морфологічними засобами вираження негації, було виокремлено наступні:

- еквівалентний переклад із застосуванням частки «не»;
- граматична заміна;
- лексична заміна;
- опущення заперечного значення.

3.2. Неспеціалізовані засоби заперечення в оригіналі та їх перекладу

Розглянемо також особливості застосування та перекладу неспеціалізованих засобів утворення заперечення. До таких засобів було віднесено засоби експліцитного вираження негації, таких як прислівник *seldom, to deny, to doubt, to contradict, hardly, scarcely*, які було застосовано в 80% прикладів, тоді як іменники *absence, loss* було застосовано в 20% прикладів. В українській мові, 80% прикладів було відтворено еквівалентами, тоді як 20% – засобами заміни імпліцитного заперечення експліцитним запереченням.

70. "No," Tyrion admitted, "not me. I seldom even dream of dragons anymore [84].

- Ні, - зізнався Тірйон, - не я. мені тепер рідко навіть сняться дракони

[85].

Як демонструє приклад, в ньому було застосовано такий прислівник експліцитного вираження негатиї, як *seldom*, при перекладі який було відтворено еквівалентним прислівником рідко.

71. Unlike his brother, Ser Gregor did not live at court. He was a solitary man who seldom left his own lands, but for wars and tourneys [84].

На відміну від свого брата, Сір Грегор не жив при дворі. Він був самотньою людиною, яка рідко залишала свої землі, якщо не рахувати воєн і турнірів [85].

В цьому випадку, прислівник *seldom* було застосовано в експліцитному негативному значенні, що було відтворено еквівалентним українським прислівником рідко, використаного в значенні «майже не залишав».

Імпліцитний спосіб подання заперечення – це спосіб його вираження за допомогою дієслів із заперечним значенням, таких як: *to deny; to doubt*. Розглянемо приклади перекладу таких дієслів:

72. Most men would rather deny a hard truth than face it [84].

Більшість чоловіків воліли б заперечувати сувору правду, ніж дивитися їй в обличчя [85].

В прикладі було використано таке дієслово імпліцитного заперечного значення, як *deny*, яке при перекладі було передано засобами еквівалентного заперечного дієслова заперечувати.

73. All that the gods had given to Cersei and Jaime, they had denied Tyrion [84].

Все, що боги дали Серсеї і Джеймі, вони відкинули Тірйону [85].

НУБІП України

В цьому випадку, при перекладі також було застосовано еквівалент до дієслова з заперечним значенням: had denied – відкинути.

74. *You accuse me of crimes, I deny them, so you throw me into an open cell to freeze and starve* [84].

Ви звинувачуєте мене в злочинах, я заперечую їх, тому ви кидаєте мене у відкриту камеру, щоб я замерз і помер з голоду [85].

Так само застосоване у фрагменті дієслово заперечного значення deny було відтворено засобами еквівалентного українського дієслова заперечую.

Також імпліцитне заперечення міститься в дієсловах, що мають відтінок значення, схожий з відповідним дієсловом «заперечувати»:

75. *The maester was a hundred years old, and a high officer of the Night's Watch; it was not his place to contradict him* [84].

Мейстеру було сто років, і він був вищим офіцером Нічного Дозору; не його справа була суперечити йому [85].

В ході аналізу, до дієслів з імпліцитним заперечним значенням було віднесено дієслово to contradict, яке було відтворено засобами еквіваленту суперечити.

76. *If you refuse to serve him, he will wonder why, and sooner or later he will begin to suspect that you oppose him* [84].

Якщо ви відмовитеся служити Йому, Він задасться питанням, чому, і рано чи пізно почне підозрювати, що Ви протистоїте йому [85].

До таких дієслів також було віднесено і дієслово to oppose, яке було відтворено еквівалентом протистоїте.

77. *I doubt you could even lift a longsword, little sister, never mind swing one* [84].

Я сумніваюся, що ти зможеш навіть підняти довгий меч, сестричка, не кажучи вже про те, щоб змахнути їм [85].

НУБІП України

НУБІП УКРАЇНИ

Дієслово *doubt*, яке несе в собі імпліцитне заперечне значення, було відтворене засобами еквівалентного українського дієслова *сумніваюся*.

78. *At the moment, Lord Tywin looms eternal as Casterly Rock, so I doubt that Jaime will be succeeding anytime soon* [84].

НУБІП УКРАЇНИ

"В даний момент лорд Тайвін вимальовується вічним, як Боброва Скеля, тому я *сумніваюся*, що Джеймі доб'ється успіху найближчим часом [85].

В цьому випадку, при перекладі також було застосовано еквівалент до дієслова з заперечним значенням *doubt* – *сумніваюся*.

НУБІП УКРАЇНИ

До засобів вираження імпліцитного заперечення було також віднесено прислівники з негативною конотацією: *hardly*; *scarcely*.

79. *Maester Luwin tells me you've hardly slept since Bran's fall* [84].

НУБІП УКРАЇНИ

Мейстер Лювін сказав мені, що ти *майже не* спав з тих пір, як Бран впав [85].

В наведеному фрагменті було застосовано такий варіант імпліцитного заперечення, як прислівник *hardly*, який при перекладі було відтворено засобами експліцитного заперечення – *майже не*.

НУБІП УКРАЇНИ

80. *Robert had hardly been seen; the talk was he was traveling in the huge wheelhouse, drunk as often as not* [84].

Роберта *майже ніхто не* бачив, подекували, що він подорожував у величезній рульовій рубці, найчастіше п'яний [85].

НУБІП УКРАЇНИ

В цьому випадку, також було застосовано лексичну одиницю імпліцитного заперечення *hardly*, яке було замінено експліцитним запереченням *ніхто не*.

81. *Mormont scarcely seemed to hear him* [84].

НУБІП УКРАЇНИ

Мормонт, *здавалося, майже не* чув його [85].

Як демонструє приклад, в тексті оригіналу використано таку лексичну одиницю імпліцитного заперечення, як *scarcely*, яке було відтворене засобами заміни експліцитним запереченням – *майже не* чув.

82. *They went down to the crypt together, Ned and this king he scarcely recognized* [84].

Вони разом спустилися в склеп, Нед і цей король, якого він ледь впізнав

[85].

В прикладі було застосовано прислівник імпліцитного заперечення scarcely, який при перекладі було відтворено еквівалентом, який несе в собі імпліцитне заперечення в українській мові: ледь.

83. *A singer was playing the high harp and reciting a ballad, but down at this end of the hall his voice could scarcely be heard above the roar of the fire, the clangor of pewter plates and cups, and the low mutter of a hundred drunken conversations* [84].

Співак грав на високій арфі і декламував баладу, але в цьому кінці залу його голос був ледь чутний за ревом вогню, дзвоном олов'яних тарілок і чашок і тихим бурмотінням сотень п'яних розмов [85].

В цьому випадку, також було застосовано лексичну одиницю імпліцитного заперечення scarcely, яке було відтворено засобами еквівалентного імпліцитного прислівника ледь.

До цього переліку було також віднесено і іменники зі значенням «відсутність» і «недолік»:

– *absence* – відсутність:

84. *So Ned must needs sit the Iron Throne in his absence* [84].

Так що Неду доведеться сісти на Залізний трон в його відсутність [85].

У наведеному фрагменті було застосовано іменник імпліцитного заперечного значення absence, який при перекладі було передано засобами еквіваленту в українській мові: відсутність.

85. *Behind them came the senior members of the three orders: red-faced Bowen Marsh the Lord Steward, First Builder Othell Yarwyck, and Ser Jaremy Rykker, who commanded the rangers in the absence of Benjen Stark* [84].

Заними йшли старші члени трьох орденів: червонолицький Боуен Марш, лорд-розпорядник, Перший Будівельник Отелл Ярвік і Сір Джеремі Райккер, який командував рейнджерами за відсутності Бенджена Старка [85].

В прикладі так само було використано іменник експліцитного заперечення *absence*, при перекладі якого було використано еквівалентний іменник *відсутність*.

– *loss* – *втрата*:

86. *For once, Tyrion Lannister found himself at a loss for words* [84].

На цей раз Тірйон Ланністер не знайшов слів [85].

В цьому випадку, в реченні було використано іменник експліцитного заперечення *loss*, в ході перекладу якого було застосовано трансформацію заміни імпліцитного значення експліцитним: *не знайшов*.

Таким чином, до неспеціальних засобів передачі заперечення було віднесено такі засоби заперечення, як прислівник *seldom*, дієслова імпліцитного заперечного значення, такі як *to deny, to doubt, to contradict, to oppose, to doubt*, прислівники з негативною конотацією: *hardly; scarcely*, іменники зі значенням «відсутність» і «недолік»: *absence, loss*.

Серед способів перекладу неспеціальних засобів передачі заперечення було виокремлено:

– еквівалентний переклад;

– заміна імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням;

– опущення;

– граматична заміна.

Аналіз дозволив з'ясувати, що в українській мові перекладач також застосовує еквівалентні неспеціалізовані засоби відтворення експліцитного заперечення, проте, іноді опускає заперечення, або застосовує трансформацію граматичної заміни.

3.3. Подвійне заперечення і стратегії його перекладу

Розглянемо також засоби реалізації та відтворення подвійного заперечення. Подвійне заперечення використовується в якості такого, що посилює заперечення, а також, в якості такого, що виражає стверджувальне значення. 60% прикладів представлено подвійним запереченням як засобом посилення заперечення. 40% прикладів представлено подвійним запереченням як засобом репрезентації стверджувального значення. В українській мові, еквівалентний переклад було застосовано в 90% прикладів, тоді як граматичну заміну, так само як і лексику, було застосовано в 3% прикладів на кожен із зазначених прикладів. Опущення заперечного значення було використано в 2% прикладів, так само як і заміна імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням.

На першому етапі буде проведено аналіз використання подвійним заперечення в значенні посилення заперечення. У цій групі спостерігається використання експліцитного заперечення

87. *She had begged Ned not to go, not now, not after what had happened; everything had changed now, couldn't he see that?* [84]
 "Вона благала Неда не їхати, не зараз, не після того, що сталося; тепер все змінилося, хіба він не міг цього не бачити? [85]

Приклад демонструє застосування експліцитного заперечення в значенні посилення заперечення, яке утворилося за рахунок використання заперечного сполучника not. В ході перекладу, подвійне заперечення оригіналу було відтворено еквівалентним подвійним запереченням в українській мові: не їхати, не зараз, не після того.

88. *I can't leave him, even for a moment, not when any moment could be his last* [84].

НУБІП України
Я не можу залишити його навіть на мить, не тоді, коли будь-яка мить може стати для нього останнім [85].

В даному випадку спостерігається вживання таких лексичних засобів утворення подвійного заперечення, як сполучник *not*, що підсилює негативне значення речення. При перекладі, подвійне заперечення оригіналу було відтворено еквівалентним подвійним запереченням *Я не можу залишити... не тоді*.

89. *"Before is not now, and this Hand is not the other," the scarred man said as they stepped out into the hall. Still as stone, Arya told herself, quiet as a shadow* [84].

"Раніше – це не зараз, і ця Рука – не інша", - сказав чоловік зі шрамом, коли вони вийшли в хол. "Нерухома, як камінь", - сказала собі Арія, тиха, як тінь [85].

У наведеному прикладі, подвійне заперечення утворилося за рахунок використання повторення сполучників *not*, які використовуються з метою посилення заперечного значення. Переклад демонструє застосування еквівалентного варіанту: *це не зараз... не інша*.

90. *By the time Ned returned to his chambers, he felt weary and heartsick, yet there was no question of his going back to sleep, not now* [84].

До того часу, коли Нед повернувся в свої покої, він відчував втому і тугу, але про те, щоб знову лягти спати, не було й мови, не зараз [85].

У цьому випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою сполучника *not* і заперечної частки *no*. При перекладі було застосовано еквівалентне подвійне заперечення *не було й мови, не зараз*.

91. *You ought never have left. Yet I dare not, not now* [84].
 Тобі не слід було їхати. І все ж я не смію, не зараз [85].

НУБІП України

В цьому випадку, подвійне заперечення утворилося за допомогою повторення сполучників *not, not*. В ході перекладу було застосовано еквівалент

не смію, не зараз.

92. “No.” *Catelyn did not want to think what that might mean, not now, not here* [84].

НУБІП України

“Ні”. *Кейтілін не хотіла думати, що це може означати, не зараз, не тут* [85].

НУБІП України

Приклад демонструє використання експліцитного заперечення в значенні посилення заперечення, яке утворилося засобами використання негативних сполучників *not*. При перекладі подвійного заперечення було застосовано еквівалентний варіант подвійного заперечення: *не зараз, не тут.*

93. *Will wanted nothing so much as to ride hellbent for the safety of the Wall, but that was not a feeling to share with your commander* [84].

НУБІП України

Віл нічого так не хотів, як скакати на пекельному коні заради безпеки стіни, але це було не те почуття, яким можна поділитися зі своїм командиром [85].

НУБІП України

В даному випадку спостерігається вживання таких лексичних засобів утворення подвійного заперечення, як сполучник *not* і лексична одиниця *nothing*, що підсилює заперечне значення речення. Заперечення було відтворене еквівалентним подвійним запереченням, утвореним засобами

заперечних часток *не... не.*

94. *I want you down in King’s Landing, not up here at the end of the world where you are no damned use to anybody* [84].

НУБІП України

Я хочу, щоб ти був внизу, в Королівській гавані, а не тут, на краю світу, де ти нікому, чорт візьми, не потрібен [85].

НУБІП України

У наведеному прикладі подвійне заперечення утворилося за рахунок використання повторення сполучників *not* і частки *no*, які використовуються з метою посилення заперечного значення. При перекладі, подвійне заперечення

було відтворено засобами еквівалентного подвійного заперечення: не тут... не потрібен.

95. *Never forget what you are, for surely the world will not [84].*

Ніколи не забувай, хто ти є, бо, безсумнівно, світ цього не зробить [85].

У цьому випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою сполучника *not* і заперечного прислівника *never*. При перекладі спостерігається еквівалентний варіант подвійного заперечення засобами прислівника та заперечної частки: ніколи...

не.

96. *She hadn't, not at first glance, but when she looked again she found him to the back, under the shade of the high stone wall [84].*

Вона не помітила, принаймні, на перший погляд, але коли вона подивилася знову, то виявила його ззаду, в тіні високої кам'яної стіни [85].

В даному випадку подвійне заперечення утворилося за допомогою повторення сполучників *not*. При перекладі, подвійне заперечення було опущене, з огляду на те, що в українському варіанті було застосовано

одиничне заперечення: Вона не помітила.

97. *"Not if she doesn't know you have it," Jon said [84].*

"Ні, якщо вона не знає, що він у тебе є", - сказав Джон [85].

Приклад демонструє використання експліцитного заперечення в значенні посилення заперечення, яке утворилося за рахунок використання заперечних сполучників *not*. При перекладі, експліцитне заперечення було відтворене засобами українського еквіваленту: ні...не.

98. *If the years had not quenched Robert's thirst for revenge, no words of his would help [84].*

Якби роки не вгамували спрагу помсти Роберта, ніякі його слова не допомогли б [85].

НУБІП України

В даному випадку спостерігається вживання таких лексичних засобів утворення подвійного заперечення, як сполучник *not* і лексична одиниця *no*,

що підсилює заперечне значення речення. Як демонструє варіант перекладу, в українській мові було застосовано еквівалент подвійного заперечення: *не... не*.

НУБІП України

99. *It was not the first time in his life he had been humiliated, and it would not be the last* [84].

Це був *не* перший раз в його житті, коли його принижували, і це буде *не* востаннє [85].

НУБІП України

У наведеному прикладі подвійне заперечення утворилося за рахунок використання повторення сполучників *not*, які використовуються з метою посилення заперечного значення. При перекладі спостерігається

еквівалентний варіант подвійного заперечення: *не... не*.

НУБІП України

100. *She did not speak, nor did the master* [84].
Вона *нічого не* говорила, як і майстер [85].

У цьому випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою сполучників *not* і *nor*. В ході

НУБІП України

перекладу, подвійне заперечення оригіналу було відтворено еквівалентним подвійним запереченням в українській мові, утворене засобами словосполучення *нічого не*.

101. *She had never seen so many people in one place, nor people so strange and frightening* [84].

НУБІП України

Вона *ніколи не* бачила стільки людей в одному місці, і людей таких дивних і лякаючих [85].

Подвійне заперечення прикладу утворено використанням заперечного прислівника *never*, а також сполучника *nor*. При перекладі, подвійне

НУБІП України

заперечення оригіналу було відтворено еквівалентним подвійним запереченням *ніколи не*.

102. *It was a sea, Dany thought. Past here, there were no hills, no mountains, no trees nor cities nor roads, only the endless grasses, the tall blades rippling like waves when the winds blew [84].*

Це було море, подумала Дені. Тут, в минулому, не було ні пагорбів, ні гір, ні дерев, ні міст, ні доріг, тільки нескінченні трави, високі леза, що колишуться, як хвилі, коли дув вітер [85].

У наведеному прикладі подвійне заперечення утворилося за рахунок використання повторення сполучника *nor* і часток *no*, які використовуються з метою посилення заперечного значення: *не було...ні...ні...ні...ні*.

103. *He could not believe what he was hearing; nor could Dany quite believe what she was saying [84].*

Він не міг повірити в те, що чув; і Дені не могла до кінця повірити в те, що вона говорила [85].

В даному випадку спостерігається вживання таких лексичних засобів утворення подвійного заперечення, як сполучники *not* і *nor*, що підсилює негативне значення речення. При перекладі було застосовано еквівалентне подвійне заперечення *не міг, не могла*.

104. *Magic had died in the west when the Doom fell on Valyria and the Lands of the Long Summer, and neither spell-forged steel nor stormsingers nor dragons could hold it back, but Dany had always heard that the east was different [84].*

Магія померла на Заході, коли загибель обрушилася на Валерію і Землі довгого літа, і ні викувана заклинаннями сталь, ні штормові співаки, ні дракони не могли її стримати, але Дені завжди чула, що на сході все по-іншому [85].

У цьому випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою сполучників *nor*. В ході перекладу було застосовано еквівалент подвійного заперечення: *ні...ні...ні*.

105. *From that day forth, neither Rast nor any of the others would hurt Samwell Tarly* [84].

З цього дня ні Раст, ні будь-хто інший не заподіють шкоди Семвеллу Тарлі [85].

У наведеному прикладі подвійне заперечення утворилося за рахунок використання повторення сполучників *nor* і *neither*, які використовуються з метою посилення заперечного значення. При перекладі подвійного заперечення було застосовано еквівалентний варіант подвійного заперечення:

106. *You never could lie for love nor honor, Ned Stark* [84].

Ти ніколи не вмів брехати ні заради любові, ні заради честі, Нед Старк [85].

Приклад демонструє використання еспліцитного заперечення в значенні посилення заперечення, яке утворилося за рахунок використання заперечних прислівники *never* і союзів *nor*. Заперечення було відтворене еквівалентним подвійним запереченням, утвореним засобами заперечних часток *не... ні... ні*.

107. *There were no heralds, no banners, no horns nor drums, only the twang of bowstrings as Morrec and Lharis let fly, and suddenly the clansmen came thundering out of the dawn, lean dark men in boiled leather and mismatched armor, faces hidden behind barred halfhelms* [84].

Не було ні герольдів, ні прапорів, ні рогів, ні барабанів, тільки дзвін тятиви, коли Моррек і Лхаріс випустили тятиву, і раптово зі світанку з гуркотом вийшли члени клану, худі смагляві люди у вареній шкірі і різномасних обладунках, обличчя приховані за заграбованими півкулями [85].

В даному випадку спостерігається вживання таких лексичних засобів утворення подвійного заперечення, як сполучники *nor*, які підсилюють негативне значення речення. При перекладі, подвійне заперечення було

відтворено засобами еквівалентного подвійного заперечення: Не було ні герольдів, ні прапорів, ні рогів, ні барабанів.

108. "Good day to you," he said nervously. One look, and Bran knew they were *neither foresters nor farmers* [84]

"Доброго Вам дня", "нервово сказав він. Один погляд, і Бран зрозумів, що вони не були ні лісниками, ні фермерами [85].

У цьому випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою *neither...nor*. При перекладі спостерігається еквівалентний варіант подвійного заперечення не були ні лісниками, ні фермерами.

109. *People of Sherrer, I cannot give you back your homes or your crops, nor can I restore your dead to life* [84].

Люди Шеррера, Я не можу повернути вам ваші будинки або Ваш урожай, і я не можу повернути ваших мертвих до життя [85].

У наведеному прикладі подвійне заперечення утворилося за рахунок використання сполучників *not... nor*, які використовуються з метою посилення заперечного значення. При перекладі, експліцитне заперечення було відтворене засобами українського еквіваленту: не можу... не можу.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання подвійного заперечення в значенні підсилення заперечного контексту досягається за рахунок використання наступних лексичних засобів:

- заперечний займенник *never*;
- заперечні прислівники *neither... nor, not... nor*;
- заперечний сполучник: *not*;
- заперечна частка *no*.

Наступним кроком буде проведено аналіз використання подвійного заперечення в значенні позитивного контексту.

110. *Though he was not an old man, only a few wisps of hair remained to him, sprouting above his ears, but those he had grown long as a woman's* [84].

Хоча він не був старим, у нього залишилося всього кілька пасом волосся, що стирчать над вухами, але ті, які він відростив, були довгими, як у жінки [85].

У прикладі автор формує ствердження засобами подвійного заперечення за допомогою імпліцитного заперечення: таким чином, в прикладі автор хоче відзначити, що герой досить молодий. Він використовує імпліцитне подвійне заперечення: *he was not an old man*. При перекладі, спостерігається еквівалентний переклад подвійного заперечення: Хоча він не був старим.

111. *"Your proof is in the dagger," Ser Rodrik said. "A fine blade like that will not have gone unnoticed."* [84]

"Ваш доказ у кинджалі", – сказав Сір Родрік. "Такий прекрасний клинок не залишився б непоміченим" [85].

Наведений вище приклад утворений імпліцитним варіантом подвійного заперечення, таким як сполучник *not* і лексична одиниця «*unnoticed*» з імпліцитним заперечним значенням. При перекладі спостерігається збереження подвійного заперечення з позитивним значенням: не залишився б непоміченим.

112. *Ser Waymar had been a Sworn Brother of the Night's Watch for less than half a year, but no one could say he had not prepared for his vocation* [84].

Сір Уеймар був названий Братом Нічного Дозору менше півроку, але ніхто не міг сказати, що він не підготувався до свого покликання [85].

У наведеному прикладі був застосований явний варіант подвійного заперечення, але він був використаний з метою створення позитивного значення: *no one could say he had not prepared*. При перекладі було використано еквівалент подвійного заперечення у позитивному контексті: ніхто не міг сказати, що він не підготувався.

113. *"Look at her. That silver-gold hair, those purple eyes . . . she is the blood of old Valyria, no doubt, no doubt . . . and highborn, daughter of the old king, sister to the new, she cannot fail to entrance our Drogo." [84]*

"Подивися на неї. Це сріблясто-золоте волосся, ці фіолетові очі ... У ній тече кров стародавньої Валерії, без сумніву, без сумніву ... І високородна, дочка старого короля, сестра нового, вона не може не сподобатися нашому Дрого" [85].

В даному випадку можна спостерігати використання подвійного заперечення, яке було створено за допомогою використання лексичної одиниці *no*, а також сполучників *not*, які були застосовані з метою створення позитивного контексту. В ході перекладу, подвійне заперечення оригіналу було відтворено еквівалентним подвійним запереченням в українській мові: *не може не сподобатися.*

114. *One did not say no to the queen's brother, of course, so that had settled the matter, but Stark had not been happy [84].*

Звичайно, ніхто не сказав «ні» братові королеви, так що це вирішило питання, але Старк не був щасливий [85].

У наведеному прикладі подвійне заперечення було утворено за рахунок використання сполучників *not* і лексичного значення *no*, які використовуються для представлення позитивного значення. Переклад демонструє застосування еквівалентного варіанту: *ніхто не сказав «ні».*

Таким чином, можна зробити висновок, що використання подвійного заперечення в значенні позитивного контексту досягається за рахунок використання наступних лексичних засобів:

- заперечні займенники: *nobody*;
- заперечні прислівники: *never*;
- заперечні сполучники: *neither... nor, not... nor.*

НУБІП України

В рамках перекладацького аналізу, було зроблено висновок про те, що переклад подвійного заперечення в позитивному контексті та в контексті заперечення було відтворено українськими еквівалентами.

НУБІП України

В ході статистичного аналізу граматичних особливостей перекладу заперечення, було з'ясовано, еквівалентний переклад було застосовано в 90% прикладів, тоді як граматичну заміну, так само як і лексичну, було застосовано в 3% прикладів на кожен із зазначених прикладів. Опущення заперечного значення було використано в 2% прикладів, так само як і заміна імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням (рис. 3.1).

НУБІП України

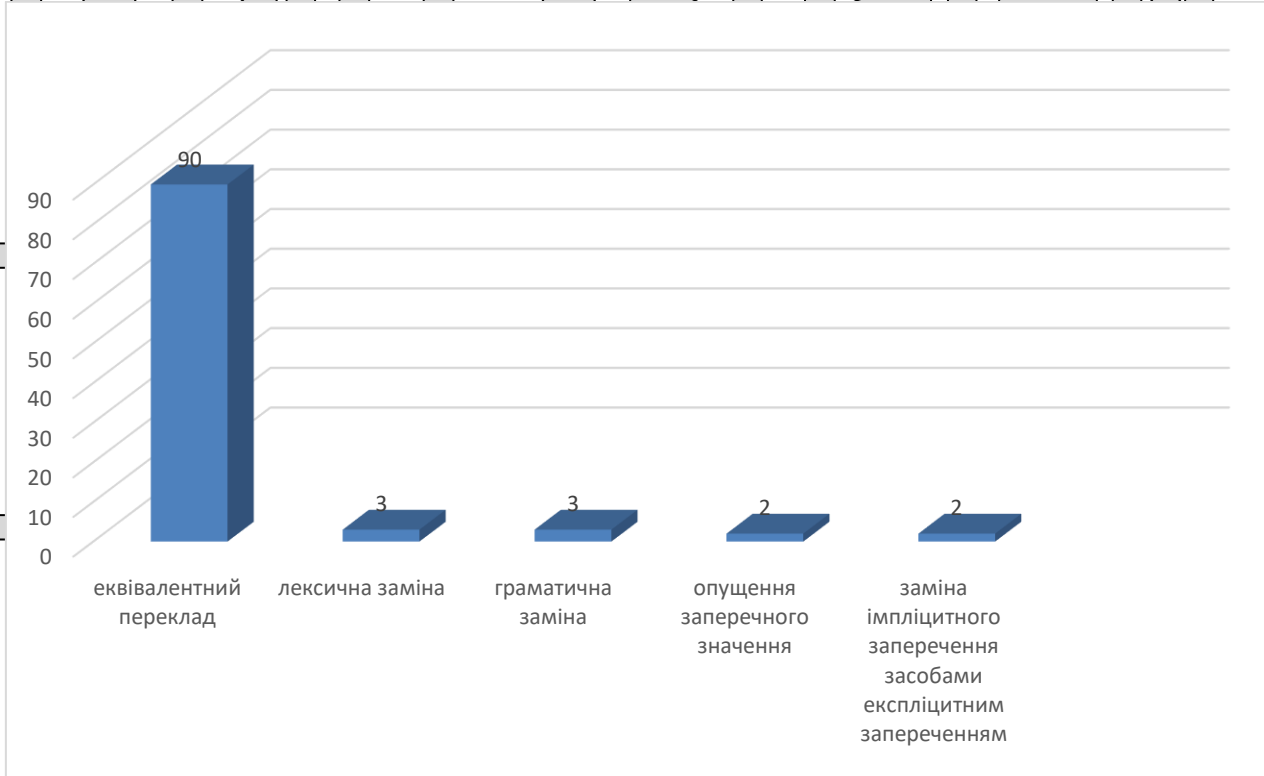

Рис. 3.1 – Результати статистичного аналізу

НУБІП України

Отже, було з'ясовано, що найбільш частотним способом перекладу граматичних засобів утворення заперечення є еквівалентний переклад, тоді як перекладацькі трансформації, такі як граматична, лексична заміна, які було застосовано в 3% прикладів, а також, опущення заперечного значення, заміна

НУБІП України

імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням, яку використано в 2% прикладів, демонструють значно нижчу частотність.

У висновку можна зазначити, що як в англійській, так і в українській мові, подвійне заперечення є частотним засобом репрезентації як заперечення так і ствердження. Проте, за неможливості відтворити українською мовою подвійного заперечення засобами еквіваленту, перекладач демонструє володіння навичками застосування перекладацьких трансформацій, перебудовуючи речення, опускаючи заперечення, а також, застосовуючи варіанти експліцитного заперечення замість імпліцитного.

Висновки до розділу 3

В третьому розділі було розглянуто особливості відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»). Також, було проаналізовано граматичні особливості перекладу заперечення в оригіналі та перекладі твору українською мовою. Було зроблено висновок про те, що серед способів перекладу заперечення, утвореного спеціалізованими морфологічними засобами вираження негатиї, було виокремлено: еквівалентний переклад із застосуванням частки «не»; граматична заміна; лексична заміна; опущення заперечного значення. До засобів перекладу неспеціальних засобів передачі заперечення було віднесено: еквівалентний переклад; заміну імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням.

Перекладацький аналіз дозволив з'ясувати, що при перекладі подвійного заперечення в позитивному контексті та в контексті заперечення було застосовано еквівалентний переклад. Кількісний аналіз дозволив отримати такі висновки: еквівалентний переклад було використано в 90% прикладів; граматична та лексична заміни було застосовано в 3 прикладів.

НУБІП України

Трансформацію опущення заперечного значення та трансформацію заміни імпліцитного заперечення засобами експліцитним запереченням застосовано в

2% приладів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

НУБІП України

Роботу було присвячено аналізу особливостей функціонування заперечення в англійській мові та перекладу англійського заперечення в українській. В ході аналізу теоретичних джерел було з'ясовано, що

НУБІП України

заперечення витлумачують як комунікативну операцію, що відхиляє або коригує думку адресата, тобто заперечення є мовним актом, мета якого полягає не в повідомленні нової інформації, а в тому, щоб спростувати думку

НУБІП України

адресата. В українській мові спостерігаються тотожні визначення сутності поняття заперечення.

НУБІП України

Було зроблено висновок про те, що в англійській та в українській мові, заперечення може виражатися в мові різними способами: морфологічними, синтаксичними, лексичними, лексико-граматичними, синтаксичними,

НУБІП України

імпліцитно. Ці групи представлено такими засобами, як заперечні афікси; заперечні частки; заперечні займенники і прислівники; заперечні сполучники; заперечні прийменники; а також імпліцитні способи вираження заперечення,

НУБІП України

а саме метафори, іронічні вислови, фразеологізми та паремії, тощо. Також, заперечення може бути абсолютним, таким, що відноситься до висловлювання – синтаксичним або з'єднувальним.

НУБІП України

З'ясовано, що в англійській мові заперечення в реченні може бути виражено: підметом, присудком, доповненням, обставиною часу, реченням в цілому (за допомогою заперечного сполучника). Специфічним аспектом

НУБІП України

заперечення англійської мови є застосування подвійного заперечення, яке є не властивим для норм англійської мови, де за загальноповживаними правилами, в реченні може вживатись лише одне заперечення. Так, подвійне заперечення

НУБІП України

може використовуватись з метою створення акценту на тій чи іншій події, утворення позитивного значення, для заперечення негативної характеристики чого-небудь.

Говорячи про способи перекладу заперечення з англійської мови українською, було встановлено, що можливим є еквівалентний переклад, з

НУБІП України

огляду на те, що досить частотними є випадки, коли заперечні структури англійської та української мов – співпадають. Проте, перекладач може застосувати такі перекладацькі трансформації, як заміни частин мови; лексичні заміни; смисловий розвиток; заміна імпліцитного заперечення експліцитним; антонімічний переклад, опущення; додавання; структурне перебудування, наслідком якого є зміна тема-рематичного членування, тощо.

НУБІП України

Досліджено особливостей відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»). Розглянуто лексико-стилістичні параметри заперечення в оригіналі та перекладі твору. Виокремлено такі способи перекладу заперечення: застосування еквівалентного перекладу; застосування трансформації лексичної заміни; застосування трансформації перестановки; застосування трансформації антонімічного перекладу; застосування трансформації опущення заперечення; застосування трансформації додавання; застосування трансформації граматичної заміни; переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові; застосування заміни заперечення риторичним питанням.

НУБІП України

В рамках статистичного аналізу було отримано наступні результати: еквівалентний переклад було застосовано в 12% прикладів; трансформацію лексичної заміни було використано в 15% прикладів; трансформацію перестановки було використано в 35% прикладів; трансформацію антонімічного перекладу було використано в 3% прикладів; трансформацію опущення заперечення було використано в 5% прикладів; трансформацію додавання було використано в 10% прикладів; трансформацію граматичної заміни було використано в 14% прикладів; переклад англійського заперечення засобами подвійного заперечення в українській мові було використано в 3% прикладів; застосування заміни заперечення риторичним питанням було використано в 3% прикладів.

Проаналізовано особливості відтворення заперечення в оригіналі та перекладі твору Дж. Мартіна «The Game Of Thrones» («Гра Престолів»),

зокрема, граматичних особливостей перекладу заперечення в оригіналі та перекладі твору українською мовою. Серед способів перекладу заперечення,

утвореного спеціалізованими морфологічними засобами вираження негатиї, було виокремлено наступні: еквівалентний переклад із застосуванням частки

«не»; граматична заміна; лексична заміна; опущення заперечного значення.

Серед способів перекладу неспеціальних засобів передачі заперечення було виокремлено: еквівалентний переклад; заміну імпліцитного заперечення

засобами експліцитним запереченням;

Визначено, що переклад подвійного заперечення в позитивному контексті та в контексті заперечення було відтворено українськими

еквівалентами.

Статистичний аналіз граматичних особливостей перекладу заперечення дозволив з'ясувати, що еквівалентний переклад було застосовано в 90%

прикладів, тоді як граматичну заміну, так само як і лексичну, було застосовано

в 3% прикладів на кожен із зазначених прикладів. Опущення заперечного значення було використано в 2% прикладів, так само як і заміна імпліцитного

заперечення засобами експліцитним запереченням.

Переклад заперечення є складним аспектом, з огляду на те, що структура англomовного та українського заперечення відрізняється. Саме тому,

перекладачеві необхідно застосовувати цілий комплекс перекладацьких трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение. Москва: издательский центр «Академия». 2004. 352 с.

2. Андреева И.В. Грамматическая категория отрицания и ее стилистические потенции в современном английском языке: автореф. дис... канд. филол. наук. URL: https://search.rsl.ru/ru/record/010_07227471

3. Баган М. П. Категорія заперечення в українській мові: функціонально-семантичні та етнолінгвістичні вияви. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 376 с.

4. Барабаш Т. А. Грамматика английского языка. Москва: Изд-во Юнвес, 2001. 256 с.

5. Бархударов Л. С. Грамматика английского языка. Москва: Изд-во Высшая школа, 2013. 423 с.

6. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. Москва: Междунар. Отношения, 2011. 240 с.

7. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М.: УРСС, 2010. 240 с.

8. Бархударов Л.С., Штеллинг. Грамматика английского язык. М., Высш. шк., 2000. 423 с.

9. Болдырев Н. Н. Репрезентация знаний в системе языка. Москва: Изд-во Эйдос, 2007. 135с.

10. Бондаренко В.Н. Отрицание как психо-грамматическая категория. М.: Наука, 2004. 212с.

11. Валеева Н. Г. К Понятиям адекватности и эквивалентности в научном переводе. *Вестник РУДН: серия «Вопросы образования: языки и специальность»*, 2006, №1(3). С. 17–21

12. Васильева А. Н. Газетнопублицистический стиль речи. Москва: City 2017. 198 с.

13. Вежицкая А. Язык. Культура. Познание. М.: STUM, 2005. 459 с.

14. Верещагин Е. М. Язык и культура. Москва: Индрик, 2005. 1038 с.
 15. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.

16. Виноградов В. С. Вопросы перевода художественной прозы. Москва: МГУ, 2006. 173 с.

17. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. К.: Наук. думка, 2005. 256 с.

18. Воронков В. В. Прагматический аспект текста англоязычной публицистической журнальной статьи. Москва: Наука, 2001. С. 186

19. Гардинер А. Теория собственных имен. М.: Наука, 1954. 461 с.

20. Грайс П. Постулаты речевого общения. Москва: Изд-во Наука, 2016. 324 с.

21. Гудманян А.Г., Крилова Т.В. Грамагика англійської та української мов: конспект лекцій. К.: НАУ, 2017. 64 с.

22. Гуревич В. В., Теоретическая Грамматика Английского Языка. Сравнительная Типология Английского и русского языков. Москва, 2004. 250 с.

23. Евсина М.В. Двойное отрицание в простом предложении (на материале английского языка): автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Воронеж, 2006. 20 с.

24. Ермоленко О.В. Лексические и синтаксические средства выражения отрицания в английском языке. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*, 2017. С. 31–35.

25. Ермоленко О.В. Понятие «отрицание» и его лингвистические средства выражения в английском языке. Москва: Изд-во КФ МГТУ им. Баумана, 2015. URL: <http://noosphere.ru/pubs/335821>

26. Ермолович Д.И. Основания переводоведческой ономастики. М.: УРСС, 2005. 48 с.

27. Есперсен О. Философия грамматики. Москва: Изд-во Ин-ая лит-ра, 2005. 400 с.

28. Зайцева К.Б. Английская стилистическая ономастика. Одесса: Типография «Одесского вестника», 1983. 51 с.

29. Зайцева К.Б. Английская стилистическая ономастика. Тексты лекций. Одесса: Типография «Одесского вестника», 1983. 51 с.

30. Зенчук В.Н. Отрицание в сербохорватском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук. СПб, 2003. 18 с.

31. Знаменская Т. А. Стилистика английского языка. Основы курса. М.: Изд-во ЛКИ, 2008. 224 с.

32. Кабакчи, В. В. Английский язык межкультурного общения. СПб: РГПУ, 2005. 200 с.

33. Казакова Т.А. Практические основы перевода. СПб.: Союз, 2002. 320 с.

34. Карабан В.І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. URL: <https://www.twirpx.com/file/90270/grant/>

35. Карамішева І. Д. Контрастивна граматики англійської та української мов. Нова Книга, 2017. 320 с.

36. Кардаш Л.В. Мовні засоби вираження заперечення і протиставлення в українській літературній мові. URL: <http://www.disslib.org/movni-zasoby-vyrazhennja-zaperechennja-i-protystavlennja-v-ukrayinskiy-literaturniy.html>

37. Каюмова М.С. Способы выражения категории негативности в английском языке. *Вестник Челябинского государственного университета*, 2010. №22. С. 51–53.

38. Ковбович А.С. Средства выражения отрицания в английском языке. *Мир языков: ракурс и перспектива*, 2015. С. 51–64.

39. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода. Учебное пособие. Москва: ЦеРо, 2000. 136 с.

40. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2003. 448 с.

41. Меликян В. Ю. О Переводе коммуникем утверждения/отрицания с английского языка на русский. *Проблемы сопоставительной лингвистики*, 2016. VI. С. 248–253

42. Милосердова О.С. Эволюция исследований лингвистической категории отрицания. *Социально экономические явления и процессы*, 2012. № 11. С. 313–317

43. Миньяр-Белоручев Р. К. Как стать переводчиком?. М.: Готика, 2003. 176 с.

44. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. Москва: Style, 2016 190 с.

45. Невмержицька Н. Ю. Стай дослідження власних назв у сучасній лінгвістиці. *Житомирський державний університет імені Івана Франка*, 2010. С. 88–90

46. Расторгуева И. А. История английского языка. Москва: Изд-во Высшая школа, 2001. 420 с.

47. Рахимов С.О. месте единиц категории отрицания в системе языка на материале некоторых индоевропейских и тюркских языков: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. URL: <https://search.rsl.ru/ru/record/>

48. Родионова Л.З. К вопросу о категории отрицания в современном английском языке. *Современные коммуникации: Язык. Человек. Общество. Культура*, 2014. С. 72–77.

49. Соколов М.П. Прагматический и семантический аспекты отрицательного высказывания. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*, 2008. С. 248–252.

50. Солодуб, Ю.П. Теория и практика художественного перевода: учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. Заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2005. 304 с.

51. Теплова Л.И., Кузина О.А. Отрицание в русском и английском языках: лексикограмматические трансформации при переводе. *Проблемы теории, практики и методики перевода*, 2015, 20. С. 204–210

52. Горчинський М. М. Українська ономастика: історія, сьогодення, перспективи. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2013. Вип. 6(1). С. 217–238.

53. Федоренко О.І., Сухорольська С.М. Грамматика англійської мови. Теоретичний курс. Навч. Посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім Івана Франка. 2006. 360 с.

54. Федоров А. В. Очерки общей и сопоставительной стилистики. Москва: Высшая школа, 2005. 364 с.

55. Хаймович Б. С. Теоретическая грамматика английского языка. Москва: Изд-во Высшая школа, 2009. 298 с.

56. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. *Мова, культура та переклад*. Москва: Наука, 2001. 174 с.

57. Швайко И.В. Семантико-синтаксический принцип классификации отрицательных предложений (типологический аспект). *Вестник Челябинского государственного университета*, 2012. № 13. С. 152–156.

58. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 215 с.

59. Штехлинг Д.А. Грамматическая семантика английского языка. Фактор человека в языке. Москва: Изд-во МГИМО Черо, 2006. 254 с.

60. Anderwald L. Negation in Non-Standard British English: Gaps, Regularizations and Asymmetries. Routledge, 2003. 248 p.

61. Chambers J. K., Schilling N. The Handbook of Language Variation and Change. John Wiley & Sons, 2013. 616 p.

62. Hidalgo-Downing L. Negation, Text Worlds, and Discourse: The Pragmatics of Fiction. Greenwood Publishing Group, 2000. 225 p.

63. Horn L., Gruyter de W. The Expression of Negation, John Benjamins Publishing, 2016. 343 p.

64. Horn L.R. A Natural History of Negation. Chicago: Univ. of Chicago press, 1989. 679 p

65. Iyeiri Yo. Verbs of Implicit Negation and Their Complements in the History of English. John Benjamins Publishing, 2010. 223 p.

66. Jespersen O. Negation in English and Other Languages. Forgotten Books, 2012. 160 p.

67. Langacker R. Foundations of Cognitive Grammar. Stanford: Stanford University Press, 1987. Vol. 1. *Theoretical Prerequisites*, 1987. 1. 458 p.

68. Mazzon G. A History of English Negation. Routledge, 2016. 192 p.

69. Miyabe K. Some Notes on Negative Sentences in Beowulf. *Poetica*, 1975. 2. P. 25-35

70. Nevalainen T. An introduction to Early Modern English. Oxford University Press, 2017. Language Arts & Disciplines. 176 p.

71. Quirk R. A University Grammar of English. Longman Group Ltd., 2004. 392 p.

72. Rissanen M. On the History of that/zero as Object Clause Links in English. *English Corpus Linguistics: Studies in Honour of Jan Svartvik* / ed. By Karin Aijmer and Bengt AltenBeRj. London, 1991. P. 272-289.

73. Simpson P. Stylistics. A Resource book for students. London: Routledge, 2016. 262 p.

74. Tieken-Boon van Ostade I., Tottie G., Wurff W. Negation in the History of English. Walter de Gruyter, 1999. 333 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

75. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов Москва: Едиториал. УРСС, 2004. 576 с.

76. Гринченко Б. Д. Словарь української мови, т. 1-4. URL: <http://hrinchenko.com/>

77. Губский Е. Ф. Философский энциклопедический словарь. Москва: Издво ИНФРА-М, 1999. 354 с.

78. Кондаков Н.И. Лингвистический словарь. Москва: Изд-во Наука, 1971. 367 с.

79. Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. Українська мова. Енциклопедія. URL: <https://lib.fr/book/587022/adddef?id=587022&secret=ad6def>

80. СУМ. URL: <http://sum.in.ua/s/sum>

81. Український лінгвістичний портал. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

82. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/>

83. Merriam Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

84. Мартін Дж. Гра Престолів / Пер. за англ. В. Л. Бродовий. URL: <https://www.litmir.me/bd/?b=170824>

85. Martin G. The Game of Thrones. URL: <https://www.booklya.ua/book/a-game-of-thrones-book-1--182058/> НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України